

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

MLADI, KI SO IZPADLI IZ ŠOLE
(Produksijska šola – Mladinski dom Jarše)

JULIJANA NAGODE

LJUBLJANA 2008

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Julijana Nagode

Naslov naloge: Mladi, ki so izpadli iz šole, produkcijska šola – Mladinski dom Jarše

Kraj: Ljubljana

Leto: 2008

Število strani: 95 Število slik: / Število tabel: 2

Število bibl. opomb: / Število prilog: 5

Mentorica: dr. Liljana Rihter

Deskriptorji: mladi, ki so izpadli iz šole, osip, produkcijska šola

Povzetek: Diplomaska naloga je raziskava o mladostnikih, ki so izpadli iz izobraževalnega programa in se vpisali v produkcijsko šolo. Za raziskavo sem se odločila, ker sem želela ugotoviti, kaj se je zaradi obiskovanja produkcijske šole v njihovem življenju spremenilo. V empiričnem delu diplomske naloge je opisano življenje mladostnikov v času rednega šolanja, v času obiskovanja produkcijske šole in življenje mladostnikov po končani produkcijski šoli. Rezultati kažejo napredek v življenju mladih po enoletnem obiskovanju produkcijske šole v izobraževalni in poklicni karieri.

Title: Youth, who dropped out from school, production school

Descriptors: youth, education, production school

Abstract: My diploma work is research about a youth who dropped out from school and enrolled themselves into a Production School. I have decided to make this research to see what have changed in their lives after visiting the Production School. I have described their process in education system, the role of Production School and effects after it. The purpose of diploma is to show the advancement of the youth in their professional career prior to visiting the Production School.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

MLADI, KI SO IZPADLI IZ ŠOLE
Produksijska šola – Mladinski dom Jarše

Mentorica: dr. Liljana Rihter

Julijana Nagode

Ljubljana 2008

PREDGOVOR

Čeprav danes izobraževanju pripisujemo velik pomen, je mnogo mladostnikov, ki izpadejo iz rednega šolanja med šolskim letom, ob koncu šolskega leta ali pa že na začetku šolskega leta. Čeprav so v ozadju izpada iz šolanja različni vzroki, se v največji meri izpad zgodi kot posledica šolske neuspešnosti.

Mladostniki, ki so izpadli iz šolanja, imajo možnost vpisati se v produkcijsko šolo ali v program PUM- projektno izobraževanje mlajših odraslih, kjer pridobijo veščine in spretnosti ter »opremo« za nadaljnjo izobraževalno pot in vstop na trg dela. Veliko možnosti imajo za nadaljevanje izobraževanja, če so le voljni pridobiti izobrazbo in se zaposliti.

Veliko časa sem preživela z mladostniki, ki so izpadli iz šolanja, pri praktičnem usposabljanju v Mladinskem domu - Nove Jarše - v produkcijski šoli, kjer sem lahko opazovala mladostnike, ki so iz najrazličnejših razlogov zapustili šolanje in se prostovoljno vpisali v produkcijsko šolo.

Zanimalo me je njihovo življenje preden so stopili produkcijsko šolo ter njihov napredek v izobraževanju in zaposlitvi. Želela sem ugotoviti, kaj se je spremenilo v življenju mladostnikov zaradi obiskovanja produkcijske šole.

Tukaj se v prvi vrsti zahvaljujem dr. Liljani Rihter za odlično, korektno ter izvedeno mentorstvo.

Rada bi se zahvalila tudi svojim najbližjim: Vidu za vso vzpodbudo in babici za pomoč pri čuvanju Zoje. Staršema, ki sta že prešla v večnost sem hvaležna za vso vzpodbudo in dober vzor skozi vsa leta mojega življenja in izobraževanja.

KAZALO VSEBINE

PREDGOVOR.....	2
KAZALO TABEL.....	4
1 TEORETIČNI UVOD.....	5
1.1 POLOŽAJ MLADIH V SLOVENIJI.....	5
1.1.1 IZOBRAŽEVALNI SISTEM.....	6
1.1.1.1. PRENOVA IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA.....	13
1.1.2 PODALJŠEVANJE ŠOLANJA V SLOVENIJI.....	14
1.1.3 PROBLEM BREZPOSELNOSTI V SLOVENIJI.....	15
1.1.4 PROBLEM POMANJKANJA DELOVNIH IZKUŠENJ PRI MLADIH.....	18
1.1.5 POSLEDICE PODALJŠEVANJA ŠOLANJA IN POSLEDICE BREZPOSELNOSTI.....	19
1.2 SOCIALNA RANLJIVOST IN SOCIALNA IZKLJUČENOST.....	20
1.3 MLADI, KI IZPADEJO IZ ŠOLSKEGA SISTEMA.....	25
1.3.1 OSIP.....	25
1.3.2 UKREPI ZA ZMANJŠEVANJE OSIPA IN MOŽNOSTI PO IZPADU IZ ŠOLE.....	27
1.3.2.1 PUM - PROJEKTNO UČENJE ZA MLAJŠE ODRASLE.....	29
1.3.2.2 PRODUKCIJSKA ŠOLA.....	30
2 PROBLEM.....	32
3 METODOLOGIJA.....	33
3.1 VRSTA RAZISKAVE.....	33
3.2 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV.....	33
3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE.....	34
3.4 ZBIRANJE PODATKOV.....	34
3.5 ANALIZA PODATKOV.....	34
4 REZULTATI.....	51
5 RAZPRAVA.....	58
6 SKLEP.....	60
7 PREDLOGI.....	61
8 LITERATURA.....	63
9 POVZETEK.....	66
10 DODATEK.....	67

KAZALO TABEL

Tabela 1.1 Povprečna registrirana brezposelnost od leta 2000 do leta 2007 po stopnjah izobrazbe.....	17
Tabela 3.1. Primer kodiranja izjav iz intervjuja	36

1 TEORETIČNI UVOD

1.1 POLOŽAJ MLADIH V SLOVENIJI

Adolescenca oziroma mladost je eno od življenjskih obdobj, ki določajo življenjski potek mladega človeka. To obdobje preživijo mladi večinoma šoli. »Vanjo hodimo vsak dan, iz dneva v dan in je obvezna... A ta šola je »draga«, zahtevna in včasih boleča, za marsikoga tudi neuspešna...« (Marinček, 1998: 87). Ne glede na to, da se izobrazbi pripisuje vse večji pomen in da se izobraževanje vleče v pozno odraslost povsod po Evropi, prihaja pri mladih do izpada iz šole. Obdobje šolanja pa je za mlade ljudi pomembno, ker se oblikuje njihova identiteta in iščejo vzor, po katerem bi se zgledovali. Zato menim, da je za mlade bolje, da ostanejo v šoli, kot izven nje. Mladostnik, katerega manevrski prostor je že večji, pripadnost vrstnikom pa zanj še pomembnejša in če ni vključen v šolanje, je prikrajšan tudi za socializacijo. (Tomori, 2002)

Danes je težko pridobiti zaposlitev celo z izobrazbo. Izobrazba je pomembna za prihodnost vsakega človeka. Menim, da mladostnik potrebuje motivacijo, smisel in cilj v obdobju šolanja, da lahko uspešno zaključi izobraževanje. Pomagajo mu lahko starši, šola in sošolci z vzpodbudo in z dobrimi medsebojnimi odnosi. Domnevam, da bi mladostnik lahko ostal v šoli, kljub negativnim okoliščinam, ki ga privedejo do izpada iz šole, ob pomoči in dobrih odnosih s sošolci in profesorji. Marentič Požarnik (2002) pravi, da šola ne more uspešno opravljati svoje primarne naloge, to je izobraževanja, če ne upošteva in zadovoljuje osnovnih psihosocialnih potreb učencev: potrebe po avtonomiji, pripadnosti in kompetenci, kar lahko doseže s sodelovalnimi odnosi med učitelji in učenci ter med učenci samimi. Starši ali otrokovi skrbniki v družini so prvi vzor otroku, kjer povzame pozitivne ali pa na žalost negativne vzorce za življenje. Kasneje so to lahko tudi vrstniki, sošolci in učitelji. Način preživljanja otroštva, odnosi s starši, vrstniki, sošolci in profesorji v šoli vplivajo na potek in zaključek šolanja mladostnika. Mladostnike, ki so izpadli iz šole, velikokrat privlačijo nevarne stvari, upirajo se avtoriteti. V težnji po vključenosti v skupino, iščejo sebi bolj dosegljivo skupino oseb. To so ponavadi enako neuspešni mladostniki, ki niso v toku večjega dela svoje generacije in so odklonilni do socialnih norm in pričakovanj, ki jih sami niso izpolnili. (Tomori, 2002)

Kadar mladostnik ne dosega meril šolske uspešnosti, se pojavijo občutki odrinjenosti, manjvrednosti in nesposobnosti. Menim, da je za mlado osebo res boleče, če se znajde izven okvirov izobraževanja, izolirana od svojih sošolcev. Tomori (2002: 17) pravi: »Izkušnja, da ne izpolnjuje pričakovanj okolja in svojih najbližjih, lahko resno ogrozi njegovo samospoštovanje in postopoma prodre v vse vidike njegove samopodobe.«

Marinček vidi priložnost v učni pomoči za mladostnike, ki izpadejo ali so v nevarnosti, da bodo izpadli iz šolskega sistema, v skupnem učenju mladostnikov s podobnimi učnimi težavami. (Marinček, 1998). Predpostavljam, da ima pomoč »dijak dijaku« dober potencial, da motivira neuspešnega mladostnika, da nadaljuje izobraževanje.

Izobraževanje zajema poučevanje in učenje različnih veščin, ob tem pa ima tudi manj otipljive a pomembne cilje: podeljevanje znanja, dobre presoje in modrosti. Z izobraževanjem se najpogosteje, čeprav ne izključno, ukvarjajo različne šole. Izobraževanje lahko označimo tudi kot organizirano dejavnost družbe, ki jo izvajajo javne in privatne šole, vrtci in druge izobraževalne institucije. Zaključijo se po določenem času z nekim potrdilom. Po drugi strani obstaja sodobni družbi trend samoizobraževanja, ko posameznik po svojem interesu pridobiva določeno znanje, ne da bi v ta namen obiskoval pouk. Izobraževanje v sodobnem času je postalo bolj poznano pod pojmom vseživljenjsko učenje, ko se izobražujejo ljudje tudi do pozne starosti. (<http://sl.wikipedia.org/wiki/Izobra%C5%BEevanje>)

Izobraževanje se ne konča, ko pridobimo formalno izobrazbo. Dodatno izobraževanje in nenehno učenje sta v sodobnem času nujna, če želimo uspešno slediti vedno novim zahtevam pri delu in biti uspešni posamezniki v sodobni družbi znanja. (<http://www.fm-kp.si/index.php?showid=50>)

1.1.1

IZOBRAŽEVALNI SISTEM

Izobraževalni sistem v Sloveniji omogoča pridobitev izobrazbe na osmih stopnjah, (klasifikacija ISCED), in sicer:

- ✧ prva stopnja je nepopolna nižja stopnja osnovnošolske izobrazbe,
 - ✧ druga stopnja je osnovnošolska izobrazba,
 - ✧ tretja stopnja je nižja poklicna izobrazba,
 - ✧ četrta stopnja je srednja poklicna izobrazba,
 - ✧ peta stopnja je srednja splošna izobrazba in srednja strokovna izobrazba,
 - ✧ šesta stopnja, ki ima dve podravni: podraven 6/1 vključuje višjo strokovno izobrazbo, podraven 6/2 pa visokošolsko strokovno in univerzitetno izobrazbo (prva bolonjska stopnja) ter visoko strokovno izobrazbo,
 - ✧ sedma stopnja je magistrska izobrazba in visokošolska univerzitetna izobrazba,
 - ✧ osma stopnja, ki vključuje dve podravni: podraven 8/1 vključuje magisterij znanosti (prejšnji), podraven 8/2 vključuje doktorat znanosti.
- (<http://www.europa.eu.int/eures/main.jsp?catId=8815&acro=living&mode=text&recordLang=sl&lang=es&parentId=7828&countryId=SI®ionId>)

Večinski del izobraževanja v Sloveniji financira državni proračun, manjši del pa financira tudi občinski proračun. Javne in zasebne šole financira država s koncesijo. (ibidem)

Slovenski izobraževalni sistem sestavljajo naslednji programi:

Predšolska vzgoja, ki jo izvajajo javni in zasebni vrtci, kamor se lahko vključijo otroci od enega leta starosti do vstopa v šolo, ni obvezna. Zagotavljanje predšolske vzgoje je ena izmed temeljnih nalog občine, zato vrtce ustanavljajo in financirajo občine. Vrtec je v pomoč staršem pri celoviti skrbi za otroke, izboljšuje kakovost življenja družin in otrok ter ustvarja možnosti za otrokov celostni razvoj.

(http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/predsolska_vzgoja/)

Osnovne šole si prizadevajo dati učencem temeljno znanje, jih pripraviti na nadaljnje šolanje ter za usposabljanje za poklicno in osebno življenje. Učenci se skozi celoten potek obveznega šolanja učijo razumevati osnovne zakone o naravi, družbi in človeku, razvijajo govorno kulturo in radovednost, potrebo po stalnem učenju, prijateljskih stikih z vrstniki in odraslimi. Šole jih vzpodbujajo pri razvijanju interesov in sposobnosti ter oblikujejo njihove navade. Osnovnošolsko izobraževanje je obvezno, brezplačno in traja 9 let. V devetletni program se lahko vpišejo otroci, ki so stari šest let, program pa je razčlenjen na tri dele ali triade. V prvi triadi, ki traja od začetka prvega in do konca tretjega razreda, poteka pisno ocenjevanje. Druga triada poteka od četrtega do šestega razreda. Za tretjo triado pa so značilni izbirni predmeti. (http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/osnovnosolsko_izobrazevanje/)

Šolske potrebščine, učbenike in delovne zvezke so učenci dolžni kupiti sami, oziroma si jih priskrbeti. Prav tako morajo prehrano v šoli plačati sami, oziroma njihovi starši ali skrbniki, stroške prevoza v šolo pa poravnajo občine. Osemletno osnovnošolsko izobraževanje se bo dokončno izteklo v šolskem letu 2007/2008 in bo od šolskega leta 2008/2009 potekalo samo še po programu devetletne osnovne šole. Osnovnošolsko izobraževanje izvajajo javne in zasebne osnovne šole, osnovne šole s prilagojenim programom, glasbene šole ter zavodi za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami. Osnovnošolsko izobraževanje za odrasle pa organizirajo osnovne šole za odrasle in ljudske univerze. Mednarodna šola je organizirana za tujce. Otroci tujega državljanstva in otroci brez državljanstva, ki prebivajo v Republiki Sloveniji, imajo enako pravico do obveznega osnovnošolskega izobraževanja kot državljani Republike Slovenije. Če mladostnik, ki se je šolal po osemletnem osnovnošolskem programu, konča šest razredov, se lahko vpiše v nižje poklicno izobraževanje. V devetletnem programu, pa je pogoj končati sedem razredov, da se mladostnik lahko vpiše v skrajšan dveletni program.

(http://www.ljubljana.si/si/mescani/zivljenjske_situacije/izobrazevanje/11825/podrobno.html)

Tukaj vidimo, da je učencem, ki osnovne šole niso uspešno končali, odprta možnost za šolanje v nižjem poklicnem izobraževanju. Druga možnost je, da dokončajo osnovno šolo izven svoje matične šole, na ljudski univerzi. Možnosti, ki jih imajo mladi po izpadu iz osnovne šole bom podrobneje opisala v naslednjem poglavju, kjer bom opisala, kam vse se lahko zatečejo mladi, ki so izpadli iz osnovne ali srednje šole.

Tomori (2002: 18) pravi: »Veliko je stvari, ki je mogoče v življenju kasneje nadomestiti. Tudi šolanje in izobraževanje. Vsakdo pozna ljudi, ki zaslužijo vso spoštovanje in občudovanje, ker so v mladosti zamujene možnosti na tem področju dosegli ali celo presegli sredi odraslosti in celo ob vseh drugih zadolžitvah in odgovornostih odraslih. Razvoj osebnosti pa ima svojo pot in svojo dinamiko. Če nekaterim razvojnim potrebam ni zadoščeno v času, ki je njihov čas, njihove izpolnitve kasneje ne moremo več nadomestiti.«

Srednješolsko izobraževanje zajema:

- ✂ nižje poklicno izobraževanje,
- ✂ srednje poklicno izobraževanje,
- ✂ srednje strokovno izobraževanje,
- ✂ srednje splošno izobraževanje,
- ✂ posrednje predvisokošolsko izobraževanje.

(http://www.mszs.si/eurydice/pub/br_1999.htm)

V srednjo šolo se lahko vpišejo tisti, ki so uspešno končali obvezno šolanje. Srednje šole so poklicne, strokovne srednje šole in gimnazije. Med seboj se razlikujejo po različni stopnji zahtevnosti in vsebini. Dijak konča srednješolsko izobraževanje tako, da uspešno opravi zaključne izpite oziroma maturo. (ibidem.)

Mladostniki, ki so končali osnovno šolo, se lahko vpišejo v katerokoli triletno poklicno srednjo šolo. Šola lahko program izvaja skupaj z delodajalcem, kar pomeni, da opravlja dijak tudi praktični del pouka. Na trgovski šoli, ki sem jo obiskovala, smo imeli prakso, ki je trajala pol leta. Takšen način programa je primeren za mladostnike, ki imajo radi praktični del usposabljanja in se manj radi učijo teoretičnih predmetov. Tisti, ki so končali triletno poklicno šolo in opravili poklicno maturo, se lahko vpišejo naprej v dvoletni program srednjega strokovnega izobraževanja. Tisti, ki se odločijo za delo, pa lahko po treh letih delovnih izkušenj delajo mojstrski izpit. Če pa opravijo še izpite iz splošnih predmetov poklicne mature, imajo možnost izobraževanja na višji strokovni šoli. Možnosti je veliko in vsakdo lahko pride do poklica oziroma do zaposlitve. (ibidem.)

V srednje strokovne šole se lahko vpišejo učenci, ki so uspešno končali osnovno šolo. Izobraževanje traja 4 leta in se konča s poklicno matura. Tisti, ki želijo delati, se lahko zaposlijo ali pa nadaljujejo izobraževanje na višjem strokovnem ali visokošolskem študiju. Za univerzitetni študij pa je najprej potrebno opraviti maturitetni izpit. (ibidem.)

Splošno izobraževanje izvajajo gimnazije. V gimnazijo se lahko vpišejo vsi, ki so uspešno končali osnovno šolo. Gimnazijo zaključijo z eksternim maturitetnim izpitom. Tisti, ki ne opravijo mature, si pa želijo usposobiti se za konkretno poklicno delo, imajo še drugo možnost. Poklicno izobrazbo si lahko pridobijo v poklicnem tečaju. Ta traja do enega leta in se konča s poklicno matura. To je dobra priložnost za mladostnike, ki izpadejo iz šole oziroma iz različnih razlogov ne morejo uspešno končati šole. (ibidem)

Po uspešno končani srednji šoli se lahko dijak vpiše v višjo strokovno šolo. Višja strokovna šola je institucionalno ločena od visoke šole. Pogoj je opravljena matura ali zaključni izpit. Višje strokovno izobraževanje se konča po dveh letih z opravljeno diplomom, ki omogoča zaposlitev na določenem poklicnem področju. (ibidem.)

Visokošolsko izobraževanje zajema:

✂ dodiplomsko izobraževanje zajema:

- visokošolsko strokovno izobraževanje
- univerzitetno izobraževanje

✂ podiplomsko izobraževanje zajema:

- specialistični študij
- magistrski študij
- doktorski študij (ibidem.)

Visoke šole izvajajo univerzitetne programe in visokošolske strokovne študijske programe. Del univerze so fakultete in umetniške akademije. Samostojne fakultete, ki so ustanovljene kot zasebni visokošolski zavodi, pa izvajajo obe vrsti programov, visoke strokovne šole pa samo strokovne programe. (ibidem.)

V programe univerzitetnega izobraževanja se lahko vpišejo tisti, ki so uspešno opravili maturo. Univerzitetni študij traja od štiri do šest let in se konča z diplomskim izpitom. Diploma, ki jo ob koncu študija dobi študent, dokazuje strokovni naslov z navedbo stroke, ki jo je študent pridobil. Z diplomom se lahko mladostnik po končanem univerzitetnem študiju zaposli ali nadaljuje študij na podiplomski ravni. (ibidem.)

Na visokošolski strokovni program se lahko vpiše, kdor uspešno konča maturo oziroma zaključni izpit. Visokošolski programi trajajo praviloma tri leta, izjemoma pa tudi štiri leta. Vsebujejo tudi praktično usposabljanje in se končajo z diplomskim izpitom. Praktičen del, ki ga imamo med študijskim letom, je prava osvežitev, saj omogoča uporabo znanja, ki ga pridobimo od profesorjev na predavanjih med šolskim letom. Ne predstavljam si štirih študijskih let brez praktičnega usposabljanja, saj je le-ta ključ do upeha pri delu. Diploma, ki jo študent dobi po uspešno končanem študiju, vsebuje strokovni naslov in strokovno področje, za katerega je študent zdaj usposobljen. Po diplomi, se lahko oseba zaposli ali pa nadaljuje študij v specialističnem študijskem programu. (ibidem.)

V specialistični študijski program se lahko vpiše, kdor ima diplomu univerzitetnega ali strokovnega študija. Programi trajajo 1 do 2 leti in se končajo z zagovorom specialistične naloge. Programi za specializacijo so namenjeni predvsem izobraževanju za ožje strokovno področje in s tem usposabljanju za reševanje najzahtevnejših strokovnih nalog, kakor tudi organizaciji dela za uspešno reševanje le-teh. Po uspešno opravljenem zagovoru se pridobi strokovni naslov specialist z navedbo stroke. Specializacija omogoča zaposlitev na določenem profesionalnem področju.

(http://www.soulj.si/novo/index.php?option=com_content&task=view&id=126&Itemid=120)

Magisterij lahko opravljajo tisti, ki so končali univerzitetni študij in uspešno diplomirali. Magisterij traja dve leti in se konča z zagovorom magistrske naloge. Po uspešno opravljenem zagovoru kandidat pridobi znanstveni magistrski naslov magister znanosti z navedbo stroke. Z magisterijem se lahko oseba zaposli na določenem profesionalnem področju ali nadaljuje študij za pridobitev doktorata. (http://www.mszs.si/eurydice/pub/br_1999.htm)

Doktorat lahko opravljajo tisti, ki imajo univerzitetno diplomu in tisti, ki so opravili magisterij. Tisti z magisterijem lahko opravijo doktorat v dveh letih. Za tiste z univerzitetno diplomu pa traja doktorat štiri leta. (ibidem.)

Kot posebni skupini lahko v sistemu izobraževanja izpostavimo: izobraževanje odraslih in izobraževanje otrok in mladine s posebnimi potrebami.

Izobraževanje odraslih poteka na ljudskih univerzah, izobraževalnih centrih in študijskih središčih, šolah in visokošolskih zavodih, pa tudi v podjetjih, upravnih organih, organizacijah in društvih. Programi za odrasle so šolski in zunajšolski, izobraževanje je formalno in neformalno, poteka tudi organizirano samostojno učenje in samoizobraževanje. (ibidem.)

Izobraževanje otrok in mladine s posebnimi potrebami poteka po:

- ✧ programih za predšolske otroke s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo,
- ✧ izobraževalnih programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo, prilagojenih izobraževalnih programih,
- ✧ posebnih programih vzgoje in izobraževanja in
- ✧ vzgojnih programih.

(<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200054&stevilka=2496>)

Vzgoja in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami (Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, Uradni list RS, št. 54/2000) temelji na ciljih in načelih, določenih v zakonih za posamezno področje vzgoje in izobraževanja in na naslednjih ciljih in načelih: (<http://www.uradni-list.si/1/content?id=26419>)

- ✧ enakih možnosti s hkratnim upoštevanjem različnosti otrok,
- ✧ ohranjanja ravnotežja med različnimi vidiki otrokovega telesnega in duševnega razvoja,
- ✧ vključevanja staršev v proces vzgoje in izobraževanja,
- ✧ zagotovitve ustreznih pogojev, ki omogočajo optimalen razvoj posameznega otroka,
- ✧ pravočasne usmeritve v ustrezen program vzgoje in izobraževanja,
- ✧ organizacije vzgoje in izobraževanja čim bližje kraju bivanja,

- ✧ celovitosti in kompleksnosti vzgoje in izobraževanja,
- ✧ individualiziranega pristopa,
- ✧ kontinuiranosti programov vzgoje in izobraževanja,
- ✧ interdisciplinarnosti. (ibidem.)

1.1.1.1. Prenova izobraževalnega sistema

Članstvo v Evropski uniji je razširilo možnosti izobraževanja slovenskim državljanom v drugih državah članicah, kjer se lahko izobražujejo pod enakimi pogoji kot njeni državljani. To pomeni, da lahko slovenski študentje študirajo na kateri koli univerzi v EU, če izpolnijo vpisne pogoje. Seveda velja tudi obratno, da imajo državljani drugih članic EU enake možnosti za študij na slovenskih univerzah, kot jih imajo slovenski. Slovenski študenti v drugih državah članicah plačujejo enako šolnino, kot jo plačujejo domači študenti. Pogoje za pridobitev štipendij in bivanje v študentskih domovih določa vsaka država ali visokošolska institucija zase. S podpisom Bolonjske deklaracije so ministri pristojni za visoko šolstvo, junija 1999 v Bologni, načrtali smeri razvoja evropskega visokega šolstva do leta 2010. Z deklaracijo so si države podpisnice vključno s Slovenijo, zastavile skupni cilj ob upoštevanju in spoštovanju različnosti nacionalnih sistemov izobraževanja in univerzitetne avtonomije, da do leta 2010 z medsebojnim sodelovanjem, izgradijo odprt in konkurenčen evropski visokošolski prostor, ki bo evropskim študentom in diplomantom omogočal prosto gibanje in zaposljivost, obenem pa bo privlačen tudi za neevropske študente. (<http://evropa.gov.si/izobrazevanje/>)

Cilj naj bi dosegli z različnimi ukrepi, kot so:

- ✧ vzpostavitev primerljivih in preglednih visokošolskih struktur in stopenj,
- ✧ vzajemno priznavanje relevantnih in primerljivih visokošolskih kvalifikacij,
- ✧ vzpostavitev medsebojno priznanih kreditnih sistemov in sistemov zagotavljanja kakovosti, spodbujanje mobilnosti študentov in visokošolskih učiteljev,
- ✧ razvijanje evropske dimenzije v izobraževanju ter večje konkurenčnosti evropskega visokega šolstva v svetu.

(http://www.kanalmladih.com/v3_default.asp?l1=1&l2=1&l3=0&l4=0&vec=nasveti&id=113)

Prizadevanja vlade glede izboljšanja izobraževalnega sistema stremijo predvsem k:

- ✧ dvigu nivoja kakovosti ter mednarodne primerljivosti,
- ✧ otrokom želijo omogočiti razvijanje lastnih interesov in sposobnosti z možnostjo izbire izbirnih predmetov ter krožkov,
- ✧ zagotoviti želijo uspešen zaključek obveznega izobraževanja in zmožnost nadaljevalnega študija ter izpostaviti skupne vrednote, ki ne izključujejo posameznikov z drugačnimi prepričanji ter vzpostavljanje strpnosti,
- ✧ zagotoviti želijo ustrezne pogoje in omogočiti izobraževanje otrok s posebnimi potrebami ter vključevanje le-teh v družbo.

(<http://www.slovenijajutri.gov.si/fileadmin/urednik/dokumenti/zr.pdf>)

1.1.2 PODALJŠEVANJE ŠOLANJA V SLOVENIJI

Vse več mladih v Sloveniji podaljšuje izobraževanje. Zaradi podaljševanja izobraževanja se bivanje pri starših vleče do poznih tridesetih let. Podaljšuje se tudi materialna odvisnost in zaradi vsega naštetega mladi vstopajo v odraslost relativno kasneje. Mnogi mladostniki v tej generaciji nimajo perspektive čimprejšnjega zaposlovanja in ustvarjanja družine, ampak nasprotno čim kasnejše. Izobraževanje se vleče v pozno mladost, kar jim omogoča nek občutek varnosti in študentskih ugodnosti. (Ule, Kuhar, 2003) Skoraj vsi mladi, mlajši od 20 let, so vključeni v izobraževanje. (Stropnik, 2005)

Prehodi mladih v odraslost se v vsaki državi in tudi znotraj nje razlikujejo, glede na tipične mejnike prehajanja v odraslost. Razlike med skupinami držav se kažejo v doseganju ekonomske neodvisnosti, na področju izobraževanja in prehoda na trg dela in pri vzpostavljanju lastnega gospodinjstva, ko se odselijo od staršev in oblikujejo lastno družino. Nasprotno od prejšnjih generacij, ki so rojevale otroke, jih vzgajale po svojih najboljših močeh, si želi današnja generacija najprej vse stvari skrbno načrtovati ter daje velik poudarek rojevanju otrok, vzgoji otrok in odgovornosti. Poklicni uspeh in kariera sta prevzela življenje

mladih ljudi, zaradi tega se mnogi odpovedujejo družinskemu življenju. Anketni podatki kažejo, da študentje v Sloveniji pripisujejo največji pomen razvijanju lastne osebnosti, kar pomeni: formalni izobrazbi, krepitvi lastnega telesa, materialnim dosežkom, poklicni karieri. Mladi želijo imeti otroke, vendar kasneje v poznih tridesetih, ko izpolnijo vse osebne načrte in uresničijo lastne dosežke. Statistični podatki prikazujejo, da polovica študentov v Sloveniji enači »imeti otroka« z dodatnim izobraževanjem ali izpopolnjevanjem. Pomemben jim je zunanji videz in osebni načrti v življenju, kar kaže na negativen vpliv medijev, kjer je največ poudarka na zunanjem videzu človeka. Raziskovalci torej pri mladih opazajo zmanjšanje pomena statusa poroke in formalizirane zakonske zveze, zato vse več mladih živi v zunajzakonski zvezi. Vse te spremembe so tudi razlog, da se vse več mladih odloča zelo pozno za otroka. Mnogi vidijo v poroki priložnost za darila in zabavo. Verjamem, da so to deloma posledice vpliva medijev in vzora prejšnjih generacij. V Sloveniji in drugje po Evropi med mladimi narašča »poldružinsko življenje«, kar pomeni, da partnerja ne živita v istem gospodinjstvu, ampak živita pri svojih starših. Menim, da je takšen način življenja deloma tudi posledica stanovanjskega problema. Stanovanja za mlade so predraga in plače premajhne. To je tudi eden od razlogov, da mladi odlašajo z družinskim življenjem. (Ule, Kuhar, 2003)

1.1.3 PROBLEM BREZPOSELNOSTI V SLOVENIJI

Tudi pri nas je brezposelnost, kakor drugje v Evropi velik problem. V različnih državah so mlade brezposelne osebe različno obravnavane, glede na posamezni državni sistem. V Evropi socialni sistem brezposelne mladostnike največkrat pošilja v nadaljnje izobraževanje. Tako imajo možnost poklicnega izobraževanja, različnega usposabljanja in socialnointegracijskih programov, namenjenih osipnikom in brezposelnim osebam, osebam s težavami zaradi zasvojenosti, osebam z oviranostmi, nekdanjim zapornikom ter mnogim drugim marginaliziranim skupinam. (Finžgar, 2005)

Pri iskanju zaposlitve je zelo pomembna izobrazba. Večina mladih podaljšuje izobraževanje, ker jim višja izobrazba, daje več možnosti za zaposlitev. Vendar je zaskrbljujoče, da v Sloveniji skoraj četrtina mladih vstopa na trg delovne sile brez izobrazbe. Različne raziskave kažejo, da bodo ti mladi ljudje v prihodnosti izpostavljeni različnim negativnim posledicam zaradi svoje nedokončane izobraževalne poti. (CPI, 2007)

Na zavodu za zaposlovanje je vse manj brezposelnih oseb, ki ustrezajo pogojem razpisanih prostih delovnih mest. Te osebe težko dobijo zaposlitev, kar je posledica gospodarskega prestrukturiranja ali prevelikega vpisa v posamezne izobraževalne programe. Med tistimi, ki imajo pri zaposlovanju večje težave, omenjajo ekonomiste, medicinske sestre, tajnike in uradnike, frizerje, upravljavce strojev za šivanje oblačil in obutve, čistilce, likalce, delavce za preprosta dela in seveda vse, ki imajo kakršnekoli zaposlitvene ovire, ki niso povezane s pridobljeno izobrazbo in delovnimi izkušnjami.

(<http://www.zrsz.si/slo/dejavnost/NovinarskoSredisce/NovinarskeKonference/OSMurskaSobota/31-01-08/31-01-08.htm>)

Primanjkljaj delavcev v Sloveniji pa je na področju gradbeništva (zidarji, tesarji, krovci, železokrivci, inženirji gradbeništva ipd.), kovinarstva (varilci, kleparji, ključavničarji, strugarji, rezkalci), iščejo tudi različne mehanike, monterje in delavce s področja strojništva (monterji gradbenih in kovinskih konstrukcij, elektromonterji, avtomehaniki, strojni mehaniki, tehniki strojništva, inženirji strojništva), električarje (elektroinštalaterji, elektromehaniki), gostince (kuharji, natakarji), voznike zlasti težkih tovornjakov in vlačilcev ter upravljavce strojev za zemeljska dela. Primanjkuje zdravnikov, fizioterapevtov ter farmacevtov. Iskani so še mesarji, peki, skladiščniki, reševalci iz vode, varnostniki in programerji. Na zavodu nudijo različne vrste pomoči brezposelnim pri iskanju zaposlitve, vendar je od motivacije in aktivnosti posameznika odvisno, katero oziroma koliko pomoči bo sprejel. Stopnja lastne aktivnosti posameznika pri iskanju zaposlitve in druge objektivne okoliščine na trgu dela najbolj vplivajo na to, kako uspešno in hitro bo posameznik našel zaposlitev. (ibidem.)

Brezposelnost v Sloveniji povzroča strah pri mladih ljudeh, ker niso več gotovi ali bodo po končanem šolanju dobili službo. Npr. mladostniki, ki so končali gimnazijo, so brez poklica in morajo nadaljevati izobraževanje za pridobitev poklica. Največkrat je v takšnih primerih potrebna strokovna obravnava. Menim, da se socialna ranljivost še poveča, če mladostnik izpade iz izobraževanja, ga ne nadaljuje v nobeni smeri in kasneje tudi ne dobi zaposlitve. Kopičenje in stopnjevanje težav, kot so slab učni uspeh, nizka izobrazba, slabe zaposlitvene možnosti, materialne, socialne, čustvene, zdravstvene in druge težave predstavljajo, bistvo socialne ranljivosti mladih. (Ule, Renner, Tivadar, Mencin Čeplak, 2000) Mladih, ki živijo pri starših, se ne šolajo in niso zaposleni ter so upravičeni do denarne socialne pomoči je veliko.

Tudi Stropnik (2005) navaja, da je veliko prosilcev za denarno socialno pomoč starih od 18 do 21 let.

Brezposelnost postavlja mladega človeka v vse bolj neugoden socialno - ekonomski položaj, zmanjšuje mu status in ugled v družbi, ga marginalizira ter povzroča dolgotrajne psihične poškodbe in posledice na njegovi samopodobi. Brezposelnost mladih nedvomno predstavlja dejavnik tveganja za marginalizacijo in socialno izključevanje. Zavedati pa se je treba, da vsi, ki se soočajo s tem problemom, ne doživljajo nujno tudi politične, socialne in kulturne izključenosti. Kadar se mladostniki vključijo v nedominantne kulture, subkulture in različne etnične kulture, lahko v širšem razumevanju družbenega konteksta koncepta socialne izključenosti to še pospeši proces marginalizacije in socialno izključenost. (Rapuš Pavel, 2005)

Tabela 1.1 Povprečna registrirana brezposelnost od leta 2000 do leta 2007 po stopnjah izobrazbe

			I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.+VIII.
2000	št.	106.602	43.454	6.903	1.705	27.328	22.421	2.592	2.199
	%	100	40,8	6,5	1,6	25,6	21,0	2,4	2,1
2001	št.	101.857	41.286	6.637	1.536	25.742	21.947	2.238	2.471
	%	100	40,5	6,5	1,5	25,3	21,5	2,2	2,4
2002	št.	102.636	41.542	6.679	1.482	25.533	22.424	2.118	2.858
	%	100	40,5	6,5	1,4	24,9	21,8	2,1	2,8
2003	št.	97.674	37.245	5.917	1.301	23.659	23.627	2.086	3.839
	%	100	38,1	6,1	1,3	24,2	24,2	2,1	3,9
2004	št.	92.827	33.493	5.127	1.076	21.817	24.598	2.134	4.582
	%	100	36,1	5,5	1,2	23,5	26,5	2,3	4,9
2005	št.	91.890	32.485	4.968	1.033	21.561	24.816	2.178	4.849
	%	100	35,4	5,4	1,1	23,5	27,0	2,4	5,3
2006	št.	85.836	29.375	4.337	888	19.932	23.743	2.278	5.283
	%	100	34,2	5,1	1,0	23,2	27,7	2,7	6,2
2007	št.	71.335	24.573	3.429	696	15.884	19.562	2.145	5.046

	%	100	34,4	4,8	1,0	22,3	27,4	3,0	7,1
--	---	-----	------	-----	-----	------	------	-----	-----

<http://www.ess.gov.si/slo/Dejavnost/statisticnipodatki/kazalci/strukturneznacilnostiregpb.htm>

Iz Tabele 1.1. je razvidno, da se je število registriranih brezposelnih oseb v Sloveniji od leta 2000 do 2007 zmanjšalo iz 106.601 na 71.335. Glede na izobrazbo se je skoraj za polovico zmanjšal delež brezposelnih oseb s I., II., III. in IV. stopnjo izobrazbe, za skoraj trikrat pa povečal delež brezposelnih oseb s VII. in VIII. stopnjo izobrazbe. Opazno je, da je populacija brezposelnih oseb v zadnjem času bolj izobražena. (ibidem.)

1.1.4 PROBLEM POMANJKANJA DELOVNIH IZKUŠENJ PRI MLADIH

Eden od vzrokov težjega zaposlovanja pri mladih je pomanjkanje delovnih izkušenj. Delodajalce takoj za izobrazbo zanimajo delovne izkušnje. V Veliki Britaniji se delodajalci odločajo drugače glede tega, koga bodo zaposlili, kot pri nas v Sloveniji. Poleg izobrazbe upoštevajo: spoštljivost, prijaznost, sposobnost prilagajanja, sposobnost dobrega izražanja, proaktivnost, ustvarjalnost, pripravljenost izobraževati se, sodelovati. (Finžgar, 2005)

Mladi takoj po šolanju težko poiščejo zaposlitev, ker naj bi bili pomanjkljivo usposobljeni in brez delovnih izkušenj. Delodajalci iščejo bolj usposobljene ljudi in take, ki že imajo izkušnje. (CPI, 2007) Velikokrat se zgodi, da so mlajši delavci tisti, ki so pogosto prvi odpuščeni, zaradi pomanjkanja delovne usposobljenosti in delovnih izkušenj, ostanejo pa odrasli izkušeni delavci. (Finžgar, 2005)

Delodajalci poudarjajo, da iskalci prve zaposlitve s fakultetno ali poklicno izobrazbo nimajo ustreznih znanj, ki bi odgovarjala dejanskim potrebam. Primanjkuje jim tudi praktičnih izkušenj. Menedžerji podjetij pravijo, da študenti in dijaki niso vzgajani v duhu, da je inovativnost nekaj dobrega, zaželenega in cenjenega, saj šolski sistem ne vzpodbuja dovolj inovativnosti. Delodajalci so nenaklonjeni zaposlovanju mladih iz različnih razlogov. Ocenjujejo jih kot rizično skupino, ki nima delovnih izkušenj, delovnih navad in potrebuje veliko uvajanja. V splošnem delodajalci neformalnim izkušnjam ne priznavajo dovolj veljave. Nekateri jih upoštevajo kot dodatno informacijo o aktivnosti osebe, na podlagi katere sklepajo o karakternih lastnostih osebe, drugi o neformalnih izkušnjah niti ne sprašujejo. Malo je

delodajalcev, ki bi neformalno pridobljene delovne izkušnje ocenjevali kot enakovredne formalno pridobljenim.

(<http://www.guidance-europe.org/country/SLOVENIA/teme/trg/fras6>)

Menim, da bi delodajalci lahko pomagali zmanjšati brezposelnost in pomagali mladim pridobiti delovne izkušnje, če bi mladostnike zaposlili, čeprav z manj delovnimi izkušnjami in jim dali priložnost, da si jih pridobijo.

1.1.5 POSLEDICE PODALJŠEVANJA ŠOLANJA IN POSLEDICE BREZPOSELNOSTI

Posledice podaljševanja šolanja in posledice brezposelnosti so, da mladi odlašajo z družinskim življenjem. Želja mladega človeka je še vedno imeti otroke in družino, problem je to željo uskladiti s kariero, osebnim razvojem, uživanjem življenja. Imeti otroka zahteva sprejeti odgovornost. Odgovornost pa pomeni, da se starša odločita za otroka, ko bosta zares lahko poskrbela zanj. Včasih so bili otroci zelo pomembni zaradi dedovanja in pomoči pri delu. V današnji potrošniški družbi otrok pomeni strošek, zato je odločitev za otroka danes težavnejša kot včasih. Mislim, da večina medijev vpliva na ljudi s povzdigovanjem človekovega »ega«. Mladi prehitro vstopajo v potrošniški svet. Raziskave so pokazale, da že otroci odločajo o lastnem videzu, ustvarjanje lastne družine in rojevanje otrok se pa pomika globoko v odraslost. Če današnjo situacijo primerjam z lastno izkušnjo, lahko rečem, da pri nas doma nismo imeli vsega, kar smo si želeli v materialnem smislu, smo pa dobili ljubezen, skrb, emocionalno in moralno podporo staršev, se naučili ceniti majhne stvari ter bili manj sebični in uporniški kakor današnja generacija. V današnjem času nekateri starši nimajo materialnih koristi od svojega otroka, ampak zgolj čustveno zadovoljstvo, potrebo po smislu življenja, prenesti lastne neizpolnjene želje in pričakovanja, ki jih sami niso izživel. (Ule, Rener, Tivadar, Mencin Čeplak, 2000) Včasih starši v svoji zagrenjenosti, ker niso dobili ene igrače v otroštvu, ki so si jo želeli, hočejo zdaj svojim otrokom kupiti vse, kar si želijo, da bi na nek način zadovoljili svoje neizpolnjene želje iz otroštva. Menim, da je to napačno »sejanje« v naslednjo generacijo, kajti to kar mladi poslušajo, sprejemajo, to tudi postanejo. Starši, ki tako delajo, se ne zavedajo, koliko škode povzročajo svojim lastnim otrokom, ko jim kupujejo vse, kar si njihovi otroci zaželijo. Razvajanje je rak sodobne vzgoje, problem ni v

količini temveč načinu – kako dajemo, nudimo otroku, kako mu izkazujemo ljubezen. Varnost je zamenjana z odvisnostjo, ljubezen s posesivnostjo, brezskrbnost v okviru zelo omejenega okolja in kontroliranih pogojev, ki jih določajo starši.

(http://www.demise.si/~blaz/razvajenost_narcisoidnost.htm)

Danes se posamezniki in posameznice težje odločajo za otroke zaradi visokih ambicij po samouresničevanju, izpolnjenju lastnega jaza. Odločitev za otroka pomeni hkrati tudi žrtvovanje, saj zahteva posvečenja časa otroku, opustitev lastnih ambicij, načrtov, sklepanje kompromisov. Prisotna sta skrb in strah glede vzgojnih, finančnih, socializacijskih zahtev, ki so čedalje obsežnejše in ker bosta morala vse to starša opraviti sama, poleg kariere in ostalih obveznosti, kajti v sodobnih družbah ni nikogar, ki bi ostajal doma in samoumevno skrbel za potomstvo, kot so nekoč to opravljale matere gospodinje. Vse naštetu je v sodobni družbi ovira in breme pri odločanju za otroka, ko se mladi pari sprašujejo, če imajo dovolj materialnih sredstev in če so pripravljeni odreči se marsikaterim osebnim interesom za otroka. (Ule, Kuhar, 2003)

Prehod mladih iz šol v delo je težji velikokrat zaradi družinske problematike razdrtih družin, in položaja nezaposlenosti staršev, brezbriznosti domačih ter prisotnosti ali uživanja alkohola in drog. V teh primerih se izobraževalna kariera mladih pogosto lahko konča, še preden so dovolj stari, da bi zapustili šolo. Menim, da ni enostavno iti skozi to tranzicijo iz izobraževanja v svet dela. Tudi to je odločitev vsakega posameznika, ki zahteva določeno zrelost, ker se z zaposlitvijo pričakuje odgovornost in vestnost pri delu, ki ga posameznik opravlja. (http://www.kajpami.si/index.php?option=com_content&task=view&id=153&Itemid=99)

1.2 SOCIALNA RANLJIVOST IN SOCIALNA IZKLJUČENOST

Socialna ranljivost je stopnjevanje težav in kopičenje nerešenih problemov, ki zmanjšuje obrambne sposobnosti za uspešno reševanje in za predelavo teh težav. Socialna ranljivost se kaže kot občutek nemoči, občutek življenjskega demoraliziranja, osamljenost in socialna izključenost.

(<http://www.cpi.si/files/userfiles/Datoteke/Novice/OSIP/KAKOVOST%20ZIVLJENJA%20OTROK%20IN%20MLADOSTNIKOV.ppt>)

Socialno ranljivi mladostniki so tisti, katerim je prehod v odraslost posebno težaven. To so: mladi ljudje s posebnimi potrebami, mladi ljudje, ki živijo v skrbništvu ali v javnih institucijah, mladi ljudje, ki so vpleteni v prestopništva. (http://www.student-info.net/sis-mapa/skupina_doc/pef/knjiznica_datoteke/675535_predavanja___2004_2005___socialna_ranljivost_mladih.doc)

Starši so prvi, ki lahko najbolj vplivajo na otroka. Menim, da odsotnost komunikacije in odtujenost staršev do otrok prizadene otroka. Pomembnejša je kakovost od kvantitete komunikacije med starši in otroki. Danes so starši zaposleni in nimajo na voljo veliko prostega časa, ampak tistega, ki ga imajo, je koristno uporabiti za kakovosten odnos s svojimi otroki. Najbolj ranljivi otroci naj bi bili tisti, ki ne morejo zaupati svojim staršem in nimajo nobene odrasle referenčne osebe, ki bi ji lahko zaupali.

(http://www.mediacija.net/dokumenti/tanja_metelko_lisec_m_lisec_vzpostavljanje_programa_socialnega_treninga.doc)

V sodobnem času nekateri starši izgubljajo moč v svoji avtoriteti in menim, da je mladostnik zato bolj ranljiv, ker je postal individuum, ki dela, kar želi in nikomur ne odgovarja za svoje odločitve. Menim, da mlajša generacija potrebuje starejšo generacijo, da lahko vzpostavimo sožitje v odnosih med seboj in v družbi.

Socialna ranljivost povzroči, da so mladi dostikrat pod pritiski in v konfliktu, ko pridejo v stik z družbenimi institucijami. Socialno ranljivi posamezniki so tisti, ki so v stiku z družbenimi institucijami bolj izpostavljeni družbenemu nadzoru in sankcijam. (Finžgar, 2005). Menim, da šolska neuspešnost, brezposelnost ter izolacija od družbe, povzročijo negativne psihične

posledice, zaradi katerih oseba postane apatična in si v svojem umu lahko ustvari navidezno sliko, da ni mogoče spremeniti okoliščin, v katerih se trenutno nahaja. Posledica tega je samodestrukcija v emocionalni, fizični in duhovni razsežnosti posameznika. Mladostnik postaja zaprt vase in tlači vse negativne misli v svojo podzavest.

Brezposelnost je eden izmed glavnih razlogov za socialno ranljivost mladih. Strahovi in močna težnja po ostajanju doma, psihosomatske težave in drugi znaki slabega zdravja so lahko posledice brezposelnosti. (Ule, Rener, Tivadar, Mencin Čeplak, 2000) Problemi, ki jih imajo mladi sami s sabo ali s starši in učitelji, se izražajo na ekstremne načine. Največkrat je v takšnih primerih potrebna strokovna obravnava. Menim, da se socialna ranljivost še poveča, če mladostnik izpade iz izobraževanja, ga ne nadaljuje in kasneje tudi ne dobi zaposlitve. Socialna ranljivost ima lahko za posledico socialno izključenost.

»Socialna izključenost je proces, v katerem posamezniki ali gospodinjstva doživljajo resno deprivacijo pri različnih pomembnih virih (običajno večih hkrati) in/ali na področju socialnih vezi s širšo skupnostjo oziroma družbo.« (Johnson, 2000 v Trbanc, Boškič, Kopal, Rihter, 2003)

»Socialna izključenost se nanaša na dinamičen, multidimenzionalen akumulacijski proces izgub in prikrajšanosti, ki "odreže" mladega človeka od tako imenovanega "normalnega povprečja", ki v sodobni moderni družbi temelji na individualnih vezeh na področju dela, izobraževanja in vrstniškega druženja ter potrošništvu, medijih in prostočasnih aktivnostih.« (Rapuš Pavel, 2005)

Socialna izključenost mladih pomeni izključenost iz enega ali več življenjskih področij, kjer mladi niso sposobni dosežati družbenih norm in standardov, ki jih družba od njih pričakuje, npr. obiskovati šolo, pridobiti delo, biti zgledni potrošniki, prispevati na področju interesov in različnih prostočasnih aktivnosti ter si ustvariti lastno družino. Socialna izključenost mladih je tako vedno pogojena s številnimi ekonomskimi, socialnimi, političnimi ter kulturnimi konotacijami in dimenzijami (Rapuš Pavel, 2005).

V času, ko sem bila še najstnica, sem opazovala mladostnike, ki so iz najrazličnejših razlogov izpadli iz šolanja. Mladostnik, ki je "izključen" v šoli, išče emocionalno podporo, povezanost s skupino zunaj družine, se vključi v religiozno skupino ali v mladostniško tolpo, ki temelji na

pokorščini voditeljem. Povezanost v skupini daje mladostnikom občutek varnosti in priznanja s strani skupine, ki je ne dobijo doma ali v šoli. Danes je na voljo veliko klubov, skupnosti, ki lahko zadovoljijo potrebo po povezanosti z drugimi. Lahko so to kulturne, športne, glasbene, religiozne, raziskovalne dejavnosti. (Ule, Renar, Tivadar, Mencin Čeplak, 2000)

Zadnjih deset let je globalizacija prinesla veliko sprememb v življenje mladih ljudi. Ule in Kuhar (2003) govorita o vse večji polarizaciji, ki se dogaja med dvema skupinama ljudi, kjer eni zmagujejo in pridobivajo, medtem ko drugi ostajajo poraženci. Današnja družba 21. stoletja je nabita z informacijami, kar povzroča rušenje meja in svet vse bolj postaja ena sama »globalna vas.« (Rapoša Tajnšek, 2004). Ti globalizacijski tokovi pa med drugim povzročajo pri mladih tudi socialno izključenost in individualizacijo življenjskih tokov. (Ule, Kuhar, 2003)

Ljudje v vasi so bili včasih tesno povezani med seboj kot pleme, danes je mestni človek oddaljen, živi sam in ljudje okrog njega mu velikokrat ne morejo pomagati, ker nimajo tesnih stikov z njim. V vasi je bilo lažje pomagati človeku, ko je bil v stiski, ker so se novice o tem hitro razširile in so ljudje človeku pomagali. Danes je pa veliko več ustanov, varnih hiš, anonimnih telefonov, kjer lahko mlada oseba poišče pomoč, vendar jo nekateri mladi sami ne poiščejo, zato jih je potrebno poiskati.

»Mladi iz skupin z nižjimi dohodki in brezposelni, so še bolj potisnjeni na obrobje.« (Ule, Kuhar, 2003: 69). Menim, da je eden od problemov mladih, da imajo na voljo premalo vsakodnevnih aktivnosti, ki bi jih zanimale. To je še dodaten razlog, da mladi nepravilno izkoriščajo svoj prosti čas, kar lahko vodi v še večjo izključenost. Velikokrat vidim mlade, ki »visijo« pred blokom, se sprehajajo sem ter tja in nimajo kaj početi. Marsikdo od mladih se ukvarja s prepovedanimi posli, kot je prodaja mamil. »Če so v okolju, v katerem mladostnik odrašča oziroma preživlja prosti čas, droge močno prisotne, je lažje dostopna tudi prva uporaba droge...« Na take dejavnike tveganja pa je mogoče vplivati s preventivnimi dejavnostmi. (http://www.uradzadroge.gov.si/doc_docs/publikacija_droge_.pdf, 2008: 27)

Včasih so kot socialno izključene veljale osebe, ki niso imele socialnega zavarovanja. Danes pa kot socialno izključene označujemo tisti del populacije, ki je depriviran zgolj na podlagi objektivnega stanja (nizki dohodki, revščina, brezposelnost). Socialno izključeni so tisti, ki so nemočni spremeniti svoje okoliščine, v katerih so se znašli in tako padejo v sklenjen krog revščine in socialnega izključevanja (marginalizacija). Socialna izključenost se pri mladih lahko kaže kot umik iz vrstniških skupin in iz šolskih aktivnosti, splošna neaktivnost, slabšanje šolskega neuspeha. Včasih je to lahko posledica strogih zahtev staršev. K temu se pridruži še posmehovanje sošolcev, kar še poveča težnjo po umiku. Mladostnik se pasivno odziva na probleme. (Ule, Rener, Tivadar, Mencin Čeplak, 2000)

Včasih starši prisilijo otroka, da se začne ukvarjati z različnimi krožki, ki ga sploh ne zanimajo, samo zato, da bi ugodil želji staršev. (Ule, Rener, Tivadar, Mencin, Čeplak, 2000) Menim, da nekateri starši to storijo zaradi bojazni, da bo njihov otrok zdrsnil v neprimerno skupino mladostnikov in zato prisilijo otroka v izvenšolske dejavnosti, v katere otrok ni prostovoljno privolil. Spominjam se časa, ko sem hodila v osnovno šolo, ko je bilo nekaj mojih vrstnikov, ki so nekako z »muko« hodili v glasbeno šolo, ker so jih starši vpisali. Vsak otrok je edinstven in menim, da si je potrebno vzeti čas, da lahko skupaj z otrokom odkrijemo njegove talente in ga spodbujamo, da jih razvije. Grajenje odnosa, ki temelji na zaupanju med starši in otrokom, se mi zdi dobra »naložba« v otrokovo prihodnost, da se izognejo možnosti, da bi se mladostnik pridružil neprimerni skupini oseb.

1.3 MLADI, KI IZPADEJO IZ ŠOLSKEGA SISTEMA

1.3.1 OSIP

V slovarju slovenskega knjižnega jezika besedo osip opisujejo kot: »S številom izraženo razmerje med številom istočasno vpisanih učencev in številom učencev, ki v rednem roku končajo šolanje« (Gogala, 1998). V angleščini je opisan izraz osip kot »drop out«, kar pomeni, da je mladostnik izpadel iz izobraževanja. (TIN, 2004)

»Osip je eno ključnih vprašanj socialne ranljivosti oz. socialne izključenosti mladih in eno ključnih političnih vprašanj, ki zadeva otroke in mladostnike in se tiče tako izobraževalnega sistema kot sistema trga dela.«

(<http://www.cpi.si/files/userfiles/Datoteke/Novice/OSIP/KAKOVOST%20ZIVLJENJA%20O TROK%20IN%20MLADOSTNIKOV.ppt>)

Mlade, ki izpadejo iz šolskega sistema, označijo kot osipnike. To so osebe, ki so prenehale izobraževanje med ali na koncu leta in osebe, ki sploh ne zaključijo izobraževanja ter mladostniki, ki po osnovni šoli ne nadaljujejo izobraževanja. (Bucchi, 2000 po Ule 2003, v Finžgar, 2005)

Največ dijakov v državah EU, ki predčasno zapustijo izobraževanje, je v Grčiji (34%), najmanj pa v Veliki Britaniji in na Irskem (manj kot 10%). Na Nizozemskem in v skandinavskih državah pa srednješolskega osipa skoraj ni. V Sloveniji, Italiji in Nemčiji se delež osipnikov giblje okrog 13%. Na stopnjo osipa vpliva starost, do katere morajo učenci obvezno obiskovati šolo. Posledice osipa so »drage« tako za posameznike kot za državo. (ibidem).

Osip je v Sloveniji, tako kot v drugih državah, pereč problem. (Gregorič, Brezavšček, 2002: 126). Spremljanje osipa je pomembno zato, da se leta zmanjša in da mladim osebam omogočimo takšne učne pristope, ki jim bodo olajšali učenje, jih spodbudili k učenju in pripravili ter motivirali, da bodo imeli veselje do učenja.

Vprašanja, ki nam pomagajo opredeliti osipnike:

- ✧ Ali je oseba končala začetni izobraževalni program brez prekinitve šolanja?
- ✧ Ali je oseba končala začetni izobraževalni program v rednem roku oz. brez ponavljanja?
- ✧ Ali se je oseba po osnovni šoli vpisala v srednjo šolo? (Finžgar, 2005)

Najpogostejši in najbolj splošen vzrok osipa, ki ga je najlažje videti pri mladostniku, je šolska neuspešnost. Merila so tista, ki nam pokažejo, ali je bil mladostnik uspešen. Ta merila so na eni strani ocene in spričevala ter na drugi strani kakovost, količina in uporabnost znanja ter stopnja doseganja drugih pričakovanj, ki jih zahteva šola. Vprašanje je, kaj za življenje je mladostnik v svojem izobraževanju resnično »dobil« od šole. (Marentič Požarnik, 2002).

(Tomori, 2002: 16) pravi: »Kaj je posamezniku dalo šolanje za njegovo pot v nadaljnje življenje.« Verjamem, da je veliko mladostnikov, ki si postavljajo podobna vprašanja. Šolska neuspešnost je posledica dejavnikov, ki so večplastni. Lahko izvirajo iz zgodnjega otroštva, kjer mladostnik ni pridobil ustreznih učnih in delovnih navad. Mislim, da je lahko vzrok tudi izobraževalni sistem, ki ni prilagojen tem mladostnikom. Podobno so razmišljali tudi sodelavci projekta Preventivni ukrepi za preprečevanje osipa PUPO, ki so resno opozorili šole, da razmislijo o tem, kakšne želijo postati ter kako morajo ukrepati, da se to zgodi. Res je, da same ne morejo vsega spremeniti, so pa šole prve, ki se morajo odločiti za spremembe. (CPI, 2007)

Če začetni neuspeh pomembno vpliva na učiteljeva in otrokova pričakovanja, je to lahko začetek oziroma nadaljevanje zgodbe o tem, kako se otrok nauči izgubljati - toliko bolj kolikor manj spoštovanja je otrok deležen. (Mihelj, 2002).

Menim, da je lahko vzrok osipa tudi neprimerna skupina oseb, s katero se mladostnik druží, ki ima lahko negativen vpliv ravno takrat, ko je mladostnik najbolj emocionalno ranljiv, išče varno okolje in potrebuje občutek varnosti ter osebo ali pa skupino oseb, da se ji podredi, kar mladostniku daje občutek varnosti. Predvidevam, da pri mladostnikih družjenje z neprimerno skupino ljudi povzroči, izgubo motivacije, vizije nadaljevanja in uspešnega zaključka izobraževanja.

Ne smemo pozabiti, da mladostnik doživlja ob izključitvi iz šole občutke manjvrednosti, poraza. To je tudi moralno vprašanje družbi, ki strpno opazuje te probleme. Poslanstvo šole naj bi bilo opremiti otroka s strokovno, socialno in osebnostno kompetentnostjo, nasprotno pa namesto tega postane šola neprehodna pregrada življenjskega uveljavljanja. (Stropnik, 2005)

Vzroki za osip so še lahko:

- ✘ prizadetost v odnosih do profesorjev,
- ✘ nizka motivacija učencev za poklic in nezainteresiranost za učenje,
- ✘ prevelika zahtevnost programov glede na učenčeve sposobnosti,
- ✘ prevelik obseg vsebin predmetov glede na predpisano število ur,
- ✘ nizka samopodoba učencev, ki izhaja iz njihovega socialnega ozadja,
- ✘ osip je lahko tudi posledica prekinitve pogodbe s podjetjem ali organizacijo, ki sofinancira ali štipendira šolanje
- ✘ »slaba družba pokvari dobre nрави« (Klarič, 2001)

1.3.2 UKREPI ZA ZMANJŠEVANJE OSIPA IN MOŽNOSTI PO IZPADU IZ ŠOLE

»Izobraževanje lahko deluje kot povezovalni dejavnik v družbi, če si prizadeva upoštevati različnost posameznikov in skupin ter skrbi, da tudi samo ne prispeva k socialnemu izključevanju.« (Delores, 1996 v CPI, 2007: 18)

Da bi zmanjšali neuspešnost v šoli oz. osip, bi morali:

- ✘ pritegniti starše, da sodelujejo pri izbiri izobraževanja za njihove otroke,
- ✘ prilagoditi pouk posameznikom in jih navduševati,
- ✘ popestriti pouk, pritegniti ustanove, družine in posameznike,
- ✘ upoštevati, da je vsak otrok edinstven,
- ✘ učiti strpnosti in sprejemanja drugačnosti,
- ✘ prilagoditi izobraževanje manjšinskim skupinam,

✧ omogočiti dostop do novih informacij tudi socialno ogroženim in nedostopnim okoljem.
(Delores, 1996 v CPI, 2007: 19)

V Sloveniji je obiskovanje osnovne šole obvezno do petnajstega leta, vendar jo nekateri mladostniki zaključijo prej. Največkrat so napoteni v ljudske univerze, kjer imajo možnost dokončati osnovno šolo. (Gregorič Brezavšček, 2002)

Mladostniki, ki izpadejo iz osnovne šole, imajo različne možnosti, ki so odvisne od števila končanih razredov. Mladostnik se lahko vpiše v dvoletni skrajšani program, če je v osemletni osnovni šoli, končal vsaj šest razredov osnovne šole. Devetletni osnovnošolski program pa zahteva sedem uspešno končanih razredov. Starši so dolžni otroka vpisati v osnovno šolo in poskrbeti, da bo zaključil osnovnošolsko izobraževanje.

V Zakonu o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 23/2005) je navedenih več možnosti v primeru oviranega napredovanja pri osnovnošolskem šolanju iz kateregakoli razloga:

- ✧ Odložitev osnovnošolskega šolanja za eno leto, o čemer odloča komisija. (47. člen)
- ✧ Popravni izpiti, če je učenec ob koncu pouka v 7. in 8. razredu negativno ocenjen iz največ dveh predmetov. Popravna izpita sta največ dva.
- ✧ V 9. razredu je možnost za opravljanje popravnih izpitov najmanj štirikrat. V kolikor učenec tega ne opravi, ponavlja razred. (70. člen)
- ✧ Deseto leto izobraževanja je namenjeno učencem, ki niso uspešno zaključili končnih izpitov in učencem, ki želijo izboljšati dosežen uspeh. Namenjeno je tudi učencem s posebnimi potrebami, ki uspešno zaključijo osnovno šolo, ne vključijo pa se v nadaljnje izobraževanje. (75. člen)

Osnovnošolsko izobraževanje odraslih je namenjeno tistim, ki so zaključili osnovnošolsko obveznost, niso pa zaključili osnovnošolskega izobraževanja. (<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200523&stevilka=771>)

Srednje šole ureja Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/2006). Preden izpade iz šolskega sistema, ima dijak možnosti:

- ✧ Enkrat ponavljati letnik, nato pa lahko nadaljuje v izrednem izobraževanju. V zaključnem letniku lahko izpolni manjkajoče obveznosti tudi z opravljanjem izpitov. (52. člen)
- ✧ Večkrat obiskovati isti letnik, če zaradi bolezni in drugih utemeljenih razlogov ni izpolnil obveznosti iz izobraževalnega programa, ali napredovanje po pogojih ravnatelja.
- ✧ Dijaku, ki je za več kot dve leti prekinil izobraževanje, ravnatelj določi pogoje za nadaljevanje in dokončanje izobraževanja, če se je izobraževalni program bistveno spremenil. (<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200679&stevilka=3449>)

1.3.2.1 PUM - PROJEKTNO UČENJE ZA MLAJŠE ODRASLE

PUM je javno veljavni, brezplačni, izobraževalni program. V PUM se lahko vključijo mladostniki, ki so stari od 15- 25 let in nimajo statusa učenca, dijaka ali študenta, niso zaposleni, niso pridobili izobrazbe ter mladostniki, ki želijo dokončati šolanje ali najti ustrezno zaposlitev. (http://www.lu-.si/?tip=vsebina&s_id=4&v_id=10&s_id2=10)

Program projektno učenje za mlajše odrasle je animacijski in izobraževalni program za vse mladostnike, ki so iz različnih razlogov zapustili šolanje in brez izobrazbe in delovnih izkušenj težko dobijo zaposlitev. Program traja eno šolsko leto in je namenjen mladostnikom, ki imajo nizko motivacijo za izobraževanje in ne vidijo možnosti za zaposlitev. Negativne posledice šolske neuspešnosti in brezposelnosti jih lahko vodijo tudi do marginalizacije, družbene osamelosti odvisnosti in celo do agresivnega ali avtoagresivnega vedenja. PUM poskuša te mladostnike ustvarjalno in dejavno vključiti v družbeno življenje. Prioritetno poskušajo mladostnike motivirati za ponovno vključitev v formalno izobraževanje in jih usposobiti za večjo konkurenčnost na trgu dela. (Dobrovoljc, 2002)

PUM omogoča:

- ✧ vzpodbudo in pomoč mladim, da sestavijo načrt in aktivirajo njegovo uresničitev v izobraževalni in poklicni karieri,
- ✧ pomoč mladostnikom pri psihosocialnih težavah,
- ✧ pomoč mladostnikom pri učnih problemih,
- ✧ krepitev pozitivne samopodobe,
- ✧ dvig samozavesti posameznika,
- ✧ razvoj socialnih veščin in spretnosti,
- ✧ ponovno vključitev mladostnika v kulturno okolje,
- ✧ pridobitev pozitivnih izkušenj učenja, ki jim povečujejo motivacijo za nadaljevanje šolanja,

pridobitev funkcionalnih znanj, da si mladi povečajo perspektive razmišljanja in pridobijo splošno izobrazbo. (http://www.lu-.si/?tip=vsebina&s_id=4&v_id=10&s_id2=10)

1.3.2.2 PRODUKCIJSKA ŠOLA

V produkcijski šoli si prizadevajo za sprejem mladostnikov, ki so se prostovoljno odločili za vpis. Nato imajo mladostniki tri tedne poskusne dobe, ki so namenjene preverjanju učenčevega interesa za obiskovanje produkcijske šole. Če mladostnik po treh tednih poskusne dobe pokaže zainteresiranost za obiskovanje produkcijske šole, potem lahko podpiše ustrezen sporazum, ki ga zavezuje, da bo obiskoval produkcijsko šolo. (Kožuh, Rant, 2002)

Z vzgojnim programom si v produkcijski šoli prizadevajo opremiti mladostnike za kasnejše izobraževanje, zaposlitev ter za večjo socialno kompetentnost in mobilnost. Mladostniki imajo možnost, da se naučijo natančnosti, rednosti, zanesljivosti, si pridobijo delovne navade in socialne veščine. Znanje, ki si ga mladostniki pridobijo v produkcijski šoli, pa je dober temelj za nadaljnje izobraževanje po zaključku produkcijske šole. (Kožuh, Rant, 2002)

Kurikulum v produkcijski šoli je zastavljen torej tako, da mladostniku omogoča, da postane »pameten«, ne da bi se ob tem počutil izključenega iz običajnih šolskih standardov. (ibidem.)

Program omogoča pridobitev:

- ✧ funkcionalnih znanj,
- ✧ računalniških znanj (funkcionalno in poglobljeno znanje za tiste, ki želijo več),
- ✧ treninga socialnih veščin (izboljševanje komunikacijskih spretnosti),
- ✧ znanja za delo v skupini,
- ✧ znanja za sitotisk (uporabiti sitotiskarsko orodje tako, da znajo sami natisniti vizitko ali majico),
- ✧ gospodinjskih spretnosti:
 - kuhanje (pripravljanje zajtrka in kosila),
 - šivanje (uporabiti šiviljsko orodje in stroje do te mere, da si bodo znali zakrpati in 'izboljšati' svoje najljubše kavbojke ter sešiti preproste kratke hlače),
- ✧ upravljanja z denarjem za prehrano,
- ✧ načrtovanja in organiziranja rednih mesečnih izletov,
- ✧ fotografiranja in razvijanja fotografij,
- ✧ veščin navezovanja kontaktov s prijatelji,
- ✧ poklicnega informiranja in usmerjanja obrestnega računa in drugih osnovnih matematičnih tem,
- ✧ znanja za pripravo in izvedbo izletov,
- ✧ do znanj, ki so potrebna zato, da v zaposlitvenem intervjuju narediš dober vtis na delodajalca ali napišeš prošnjo, ki se ji ni moč upreti (ibidem.)

Na težave mladih, ki izpadejo iz šole, odgovarjajo tudi v drugih evropskih državah. Tako imajo npr. Danskem vsi srednješolci do 25. leta starosti, ki še niso zaključili srednješolskega izobraževanja, pravico, da so sprejeti v katerokoli produkcijsko šolo na Danskem. Ugodnosti za mlade, ki vstopijo v produkcijske šole na Danskem, so precejšnje, ker dobijo tako visoko žepnino, da jim ni potrebno zaprositi za socialno podporo. V produkcijskih šolah na Danskem si prizadevajo dati mladim poleg teoretičnega znanja tudi praktično znanje. Učijo se in prakticirajo to, kar so se naučili. Mladostniki pridobijo posebne veščine in spretnosti in upoštevani so v svoji osebni življenjski okoliščini, v kateri so se znašli. Imajo različne ustvarjalne delavnice, kjer razvijajo storitvene spretnosti in ročne spretnosti. (Ljung, 1998)

2 PROBLEM

Nekateri mladostniki, ki izpadejo iz rednega izobraževalnega sistema, se zatečejo v različne ulične skupine, kjer se hitro oddaljijo od izobraževanja in zaposlitve. Lahko dlje časa ostanejo na ulici. Zopet drugi se odločijo za vpis v produkcijsko šolo, v program PUM - projektno učenje za mlajše odrasle ali v drugo podobno ustanovo. Šole, ki so jih mladostniki obiskovali, njihovi starši ali zavod za zaposlovanje so tisti, ki jih najpogosteje motivirajo za vstop v produkcijsko šolo. Glede na to, da so bili neuspešni v dotedanjem šolanju, je namen produkcijske šole, da po neuspehu mladostnik dobi zaupanje vase in jim odpre vrata za nove priložnosti. Na voljo so jim različni programi in dejavnosti, v katerih pridobijo različne spretnosti in tako spodbudijo željo po nadaljevanju poklicne in izobraževalne kariere. Vzpostavitev novih odnosov z mentorji in drugimi sovrstniki, ki imajo podobno izkušnjo, lahko ponovno zbudijo željo po napredku. Zato sem želela raziskati, kaj mladostnikom pomeni produkcijska šola in kaj se je zaradi obiskovanja produkcijske šole v njihovem življenju spremenilo.

Zanimale so me naslednje teme:

- ✧ *razmere v času rednega šolanja* (pozitivni vidiki šolanja, težave s katerimi so se srečevali, odnosi s profesorji in sošolci, učna pomoč, ki so je bili deležni, izvenšolske dejavnosti, teme o katerih so razmišljali, ovire doma in glavni razlog opustitve šolanja),
- ✧ *čas v produkcijski šoli* (odnosi s sošolci in mentorji v produkcijski šoli, odnos staršev in vrstnikov do obiskovanja produkcijske šole, pridobitve v produkcijski šoli) ter
- ✧ *življenje po enem letu od odhoda iz produkcijske šole* (dejavnosti, s katerimi se ukvarjajo, vrednote, vpliv produkcijske šole na sedanje življenje).

Predpostavljam, da je življenje mladih po enoletnem obiskovanju produkcijske šole drugačno vsaj v smislu izobraževanja in poklicne kariere .

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Raziskava je kvalitativna na osnovi analize šestih odprtih intervjujev z mladostniki, ki pripovedujejo o razmerah v času rednega šolanja, o doživetju v produkcijski šoli in o življenju po končani produkcijski šoli.

3.2 MERSKI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV

Merski instrument, ki sem ga uporabila, so bile smernice za intervju z naslednjimi vprašanji:
Kaj ti je bilo najbolj všeč v šoli?

Kaj so bile tiste stvari, ki so te najbolj motile ali ti povzročale največ težav?

Kakšen je bil odnos profesorjev in sošolcev do tebe ter tvoj odnos do njih?

Kdo je sledil tvojemu poteku šolanja oz. kdo ti je pomagal doma?

S katerimi izvenšolskimi dejavnostmi si se ukvarjal? (zanima me obdobje, ko si hodil v šolo)

S čim so se ukvarjali tvoji prijatelji oz. osebe, s katerimi si se največ družil(a)?

O čem si razmišljal(a) večino časa ?

Kaj so bile glavne ovire, težave s katerimi si se soočal(a) doma?

Kaj je bil glavni razlog, da si opustil šolanje?

Kakšen odnos si imel s fanti in puncami v produkcijski šoli?

Kako so starši gledali na to, da obiskuješ produkcijsko šolo?

Kako so tvoji vrstniki gledali na tvojo premestitev iz osnovne na produkcijsko šolo?

Katere veščine, spretnosti in znanja si pridobil v produkcijski šoli?

S katerimi dejavnostmi se zdaj ukvarjaš?

Kaj so tvoje vrednote oz. kaj ti zdaj največ pomeni v življenju?

Kako bi na splošno ocenil vpliv produkcijske šole na tvoje sedanje življenje?

3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE

Populacija, ki sem jo proučevala, so bili mladostniki, ki so iz različnih razlogov izpadli iz šolanja in se vključili v produkcijsko šolo ter jo obiskovali eno šolsko leto. Vzorec, ki sem ga izbrala za raziskavo, pa sestavlja šest mladostnikov med 15 in 20 letom starosti. Dostop do mladih, ki so izpadli iz šolskega sistema in se vključili v produkcijsko šolo, sem dobila ob pomoči mentorice, ko sem opravljala prakso v Mladinskem domu Jarše.

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Do podatkov sem prišla na podlagi individualnih intervjujev z mladimi osebami. Ovir pri zbiranju podatkov ni bilo. Mladostniki so se prostovoljno odzvali k sodelovanju v raziskavi. S polovico mladostnikov sem imela intervjuje po telefonu, z drugo polovico pa doma. Intervjuji so bili časovno različno dolgi, vsak od njih je pa trajal najmanj eno uro.

3.5 ANALIZA PODATKOV

Vse odgovore intervjuvancev sem najprej prepisala, nato sem vse odgovore razdelila le na izjave in jih kodirala s popisovanjem ustreznih pojmov. Nato sem kode (pojme) hierarhično uredila ter jim popisala znake anketirancev in izjave. Najbolj splošne pojme sem nato še definirala. V tekstu prikazujem primer enega intervjuja, ostale pa dajem v dodatek.

Odgovori iz prvega intervjuja mlade osebe, stare 19 let.

»Kaj mi je bilo najbolj všeč v šoli, ja odmor, pavza, mi je bila najbolj všeč.«

»Profesorji so se drli in tut klofuto si dobil.«

»Miren sm bil, dokler so bli oni mirni, ko so se začeli dret sm se js tut začel dret na njih.«

»Starejši fanti so me topli in me izsiljevali za denar.« Z mlajšimi sm se dobr razumel.«

»Sam m skrbel za vse, nihče me ni po šoli spraševal karkoli v zvezi s šolo.«

»Učil sm se po šoli, sprehajal sm se s prijatelji. Nekajkrat smo šli s kolesi na Peč, ki je oddaljena 36km od Đakovice in nam ni uspelo. Pred Pečjo so se nam kolesa poškodovala. Hvala bogu, da se je moj stric z avtom mimo peljal in nas odpeljal domov.«

»Moji prijatelji so delali enako kot jaz.« (glej odgovor 5)

»To, da mi je dolgčas v življenju. Kaj bom delal v prihodnosti.« »Kdaj bom šel v tujino.«

»Problem je bil v tem, da je bila ena hiša in 2 nadstropji. V enem nadstropju dve družini. Več kot pet ljudi v eni sobi. Nisem smel hodit vn zvečer. Če sm pa šel, so ble pa batine.«

»Šola na Kosovu mi ni bila všeč.«

»Ful ok. Zabavali smo se.«

»Starši so bili veseli, da hodim v šolo.«

»Moji prijatelji so bili žalostni.«

»Naučil sm se Slovenski jezik, delati z računalnikom, delati svojo vizitko, natisniti svojo majico, oblikovati motiv za majico, kuhati, pospravljati, šivati.«

»Delam na Bledu, pred kratkim so me izpisali iz šole po krivici.« » Probal se bom nazaj vpisati, ker bi rad končal šolo.«

»Čim manj problemov, biti v miru, da so drugi do tebe vredni.«

»To, da sm bil v produkcijski je vplivalo ful dobr.«

Kodiranje izjav

Tabela 3.1. Primer kodiranja izjav iz intervjuja

Zap. št. izjave	izjava	Kode
A1	<u>Kaj mi je bilo najbolj všeč v šoli, ja odmor, pavza, mi je bila najbolj všeč.</u>	odmor - POZITIVNI VIDIKI ŠOLE
A2a	<u>Profesorji so se drli,</u>	dretje - verbalno nasilje – neprimeren odnos profesorjev - TEŽAVE V ŠOLI
A2b	<u>tut klofuto si dobil</u>	klofuta - fizično nasilje – neprimeren odnos profesorjev - TEŽAVE V ŠOLI
A4	<u>Miren sm bil, dokler so bli oni mirni, ko so se začeli dret, sm se js tut začel dret na njih</u>	dretje - verbalno nasilje – neprimeren odnos do profesorjev – ODNOS DO PROFESORJEV - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
A5a	<u>Starejši fanti so me topli in</u>	pretepi - fizično nasilje - ODNOS S SOŠOLCI ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
A5b	<u>me izsiljevali za denar</u>	izsiljevanje - verbalno nasilje - ODNOS S SOŠOLCI - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
A6	<u>z mlajšimi sm se dobr razumel</u>	dober odnos - ODNOS S SOŠOLCI - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
A7	<u>Sam sm skrbel za vse, nihče me ni po šoli spraševal, karkoli v zvezi s šolo.</u>	samostojnost - brez pomoči – POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH
A8	<u>Učil sm se po šoli,</u>	učenje – IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
A9a	<u>sprehajal sm se s prijatelji.</u>	sprehajanje – IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
A9b	<u>Nekajkrat smo šli s kolesi na Peč, ki</u>	kolesarjenje – športne dejavnosti

	<u>je oddaljena 36 km od Đakovice in nam ni uspelo. Pred Pečjo so se nam kolesa poškodovala. Hvala Bogu, da se je moj stric z avtom peljal mimo in nas odpeljal domov.</u>	IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
A10	<u>Po šoli so se učili,</u>	učenje – IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
A10a	<u>se sprehajali s prijatelji.</u>	sprehajanje – IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
A10b	<u>Nekajkrat so šli s kolesi na Peč.</u>	kolesarjenje - športne dejavnosti IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
A11	<u>To, da mi je dolgčas v življenju.</u>	dolgočasno življenje – RAZMIŠLJANJE V ČASU ŠOLANJA
A13	<u>Kaj bom delal v prihodnosti.</u>	zaposlitev - delo v prihodnosti – RAZMIŠLJANJE V ČASU ŠOLANJA
A14	<u>Kdaj bom šel v tujino.</u>	selitev - odhod v tujino - RAZMIŠLJANJE V ČASU ŠOLANJA
A15	<u>Problem je bil v tem, da je bila ena hiša in dve nadstropji. V enem nadstropju dve družini. Več kot pet ljudi v eni sobi.</u>	prostorska stiska – OVIRE DOMA
A16	<u>Nisem smel hoditi vn zveče,</u>	prepoved večernih izhodov - prepoved izhodov od doma – OVIRE DOMA
A17	<u>če sem pa šel so ble pa batine.</u>	fizična kazen – kaznovanje v primeru napak - OVIRE DOMA
A18	<u>Šola na Kosovu mi ni bila všeč,</u>	negativna naravnost do šole na Kosovem - RAZLOG ZA OPUSTITEV ŠOLANJA
A19	<u>starejši fantje so me tepli večkrat in bili nasilni.</u>	starejši fantje - fizično nasilje - RAZLOG ZA OPUSTITEV ŠOLANJA
A20	<u>Starši so bili veseli, da hodim v šolo.</u>	pozitivna naravnost - ODNOS STARŠEV

		DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
A21	<u>Moji prijatelji so bili žalostni. *se ne nanaša na vprašanje konkretno</u>	žalost - ODNOS VRSTNIKOV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
A22	<u>Naučil sm se slovenski jezik,</u>	znanje slovenskega jezika – splošna izobrazba – PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
A23	<u>delat z računalnikom,</u>	znanje računalništva - splošna izobrazba – PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
A24	<u>delati svojo vizitko, natisniti svojo majico, oblikovati motiv za majico,</u>	oblikovanje in tisk - spretnosti in veščine - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
A25	<u>kuhati, pospravljati, šivati.</u>	gospodinjska opravila – spretnosti in veščine – PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
A26	<u>Delam na Bledu gradbena dela.</u>	gradbena dela – zaposlitev – DEJAVNOST, S KATERO SE UKVARJA
A27	<u>Pred kratkim so me izpisali iz šole po krivici.</u>	krivica - prekinitvev šole – šolanje – DEJAVNOST, S KATERO SE UKVARJA
A28	<u>Probal se bom vpisati nazaj, ker bi rad končal šolo. Rad se učim.</u>	ponoven vpis – načrti - šolanje – DEJAVNOST, S KATERO SE UKVARJA
A29	<u>Čim manj problemov, biti v miru,</u>	mirno življenje – SEDANJE VREDNOTE
A30	<u>da so drugi do tebe vredni.</u>	dobri odnosi – SEDANJE VREDNOTE
A31	<u>To, da sm bil v produkcijski je vplivalo ful dobr, bolj samozavesten sem.</u>	pridobitev samozavesti - pozitivni vidik šole - VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA ŽIVLJENJE
A32	<u>naučil sm se delati z ljudmi</u>	znanje za delo z ljudmi - pozitivni vidik - VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA ŽIVLJENJE

HIERARHIČNO UREJANJE POJMOV

POZITIVNI VIDIK ŠOLE

- ❖ odmor (A1)
- ❖ šolski predmet
 - umetnost (F3)
- ❖ druženje
 - druženje s sošolci (B1b, C1)
 - kava (B1a)
 - po pouku (E1)
- ❖ praksa (D1)
 - aranžiranje (F1, F4)
- ❖ ustvarjalno delo na prostem (F2)
- ❖ lastna aktivnost
 - organiziranje ekskurzije (D2)

TEŽAVE V ŠOLI

- ❖ neprimeren odnos profesorjev (D4)
 - verbalno nasilje
 - drtje (A2a)
 - fizično nasilje
 - klofute (A2b)
 - vzvišenost (C2)
 - sovražnost do učencev druge nacionalne pripadnosti (D4)
- ❖ neprimerno vedenje sošolcev
 - zavračanje (E2a)
 - čvekanje sošolcev (D3)
 - verbalno nasilje
 - zmerjanje (E2b)
 - razlog
 - drugačnost (E2c)
 - drugačni interesi (E2d)

- ❖ bolezni
 - psihična bolezen (B2a)
 - psihoza (B2a)
 - posledice (B2b)
 - ◆ pomanjkanje koncentracije (B2c)
 - fizična bolezen
 - slabost (B2d)
- ❖ lastna nezrelost (C3)
- ❖ nejasno predavanje profesorjev (F6)
- ❖ prepoved obutve (F5)

ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA

ODNOS DO PROFESORJEV

- ❖ neprimeren odnos
 - spanje (F8)
 - klepetanje (F9)
 - dopisovanje (F10)
 - poslušanje glasbe (F11)
 - verbalno nasilje
 - drtje (A4)
 - sovražnost
 - do nekaterih (D6)
 - razlog
 - slabe ocene (D7)
 - posledica
 - trema (D9)
- ❖ zrcaljenje odnosov (C4, F7)
- ❖ dobri odnosi (B3, D5, E3,)
 - razlog
 - produkcijska šola (F12)
 - spoštovanje (B7)
- ❖ uvid v odnose

- dober namen profesorice (D8)

ODNOS PROFESORJEV DO MLADOSTNIKA

- ❖ Enakovreden odnos (B4)

ODNOS S SOŠOLCI

- ❖ dober odnos (B6b, A7)

- pomoč (B5)
- na začetku (B8a)
- z nekaterimi (C5b, F14)

- ❖ slab odnos (B6a, D10a)

- na koncu (B8b)
- razlog
 - bolezen(B8c)
 - prevelika resnost (D10b)
 - popravni izpit (D11b)
 - izkoriščanje sošolcev (D11a)
 - zavračanje sošolcev iz ruralnega okolja (E4)
 - sovražnost sošolcev (E5)
- verbalno nasilje
 - izsiljevanje (A5b)
 - norčevanje (F13)
- fizično nasilje
 - pretepi (A5a)
- brezbržnost
 - do nekaterih (C5a)

POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH

- ❖ brez pomoči

- samostojnost (A5, B9, C6b, D12a, E6a)
 - razlog

- odbijanje pomoči (D12b)
- dobre ocene (E6c)
- brez pomoči staršev (C6a, D17)
- brezbržnost očeta
 - posledice
 - prizadetost (F15b)
- ❖ pomoč profesorice (C7)
- ❖ pomoč mame (F15a)
- ❖ pomoč staršev
 - razlog
 - slabe ocene (E6b)

IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA

- ❖ učenje (A8)
 - učenje angleškega jezika (E7a)
- ❖ sprehajanje (A9b)
- ❖ športne dejavnosti
 - kolesarjenje (A9b)
 - boks (B10a)
 - karate (B10b)
 - fitnes (B10c)
 - plavanje (F16a)
 - nogomet (F16b)
 - košarka (F16c)
 - rolanje (F16e)
 - taborjenje (D14)
- ❖ pomanjkanje časa za posebne dejavnosti (C8)
- ❖ preživljanje časa s prijatelji na igrišču (F16d)
- ❖ likovne dejavnosti
 - kiparstvo (E7c)
 - slikanje (E7b)

- ❖ pitje alkohola (F17)
- ❖ gospodinjska opravila
 - kuhanje (D13a)
 - šivanje (D13b)

IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV

- ❖ učenje (A9, D15, A10)
 - intenzivno učenje (D17)
- ❖ sprehajanje (A10a)
- ❖ pitje alkohola (B11, F19)
- ❖ kajenje trave (F21)
- ❖ žuranje (E9, D16, F19)
- ❖ športne dejavnosti (F18, C9)
 - telovadba (E8a)
 - kolesarjenje (A10b)
 - boks (B12a)
 - bodibilding (B12b)
 - fitnes (E8b)
 - badminton (E8c)
 - biljard (E8d)
- ❖ glasbene dejavnosti
 - kitara (C9b)

RAZMIŠLJANJE V ČASU OBISKOVANJA OSNOVNE ŠOLE

- ❖ dolgočasno življenje (A12)
- ❖ delo v prihodnosti
 - zaposlitev (A13)
- ❖ odhod v tujino
 - selitev (A14)
- ❖ prihodnost
 - o šolanju (F22a)
 - o življenju (F22b)

- o športu (F21c)
- ❖ kriza identitete
 - lastni neosnovani očitki (E10b)
 - razmišljanje o sebi (E10a)
 - iskanje vzrokov (E10c)

RAZMIŠLJANJE V ČASU OBISKOVANJA SREDNJE ŠOLE

- ❖ o zabavi (F24a)
- ❖ brezbržnost (F24b)
- ❖ šolanje
 - uspešno končati (D18)
 - zavedanje o premalo učenja (B13)
 - resnost
 - učenje (C10)

RAZMIŠLJANJE PO PRODUKCIJSKI ŠOLI

- ❖ drugače (F25)

OVIRE DOMA

- ❖ prostorska stiska (A15)
- ❖ finančna stiska (D20)
- ❖ prepoved (F26a)
 - prepoved izhodov od doma (F26b)
 - prepoved večernih izhodov (A16)
- ❖ kaznovanje v primeru napak
 - fizična kazen (A17)
 - razlog
 - kajenje trave (F27)
 - posledica
 - vržena iz hiše (F28)
- ❖ siljenje staršev k učenju (B14, C11b)

- ❖ prepiri (C11a)
- ❖ zaposlenost
 - zaposlenost staršev (E11a)
 - odsotnost očeta (D19)
- ❖ komunikacija
 - pomanjkanje komunikacije (E11b)
 - nespretnost pri komuniciranju (E11c)
 - negativne ocene (E28)
 - strah pred odprto komunikacijo
 - razlog
 - slabe ocene (E11d)
 - nezmožnost prisluhni (E12a)
 - izbruhi staršev (E12b)
 - blokada v komunikaciji (E12c)

RAZLOG OPUSTITVE ŠOLANJA

- ❖ neznosne okoliščine (F29a)
 - razlog
 - ločitev staršev (F29b)
 - hudi pritiski (F29c)
- ❖ šolanje po izpitih
 - predlog staršev (C12)
- ❖ nezmožnost vpisa v šolo (D21)
- ❖ negativna naravnost do šole na Kosovem (A18)
- ❖ bolezen (B15)
- ❖ fizično nasilje
 - starejši fantje (A19)
- ❖ šola
 - sovražnost do pouka (E13a)
 - izostajanje od pouka (E13b)
 - obvestilo staršem (E13c)
 - izpis iz šole (E35)

INFORMACIJA O VPISU V PRODUKCIJSKO ŠOLO

- ❖ predlog svetovalne delavke mami (D22)
- ❖ na prisilo mame (F30)

ODNOSI V PRODUKCIJSKI ŠOLI

ODNOSI S SOŠOLCI

- ❖ dobri odnosi (B16, D24, E15)
 - z nekaterimi (F31a)
 - na koncu (F32)
- ❖ pozitivna naravnost do ene osebe (B17, E14)

- ❖ slabi odnosi
 - z nekaterimi (F31b)
 - na začetku
 - razlog
 - neznanje slovenščine (D23)
 - na koncu (C13)
 - verbalna in fizična vsiljivost (C14)
- ❖ negativna naravnost do ene osebe (D25)

ODNOSI Z MENTORJI

- ❖ dobri odnosi (B18, C15, D26, F21, E16)

ODNOS STARŠEV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE

- ❖ pozitivna naravnost (A20, B19, D27)
 - pozitivna naravnost mame (D28, F34)
 - zadovoljstvo mame (F36)
 - razlog
 - kreativnost (D29)
 - pridobitev izkušenj (D30)

- očetova spodbuda (E17)
- ❖ prisiljenost s strani staršev (C16)
- ❖ neinformiranost glede očeta (F35)

ODNOS VRSTNIKOV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE

- ❖ neinformiranost (C17, F37, D31, F39)
- ❖ brezbržnost (C18)
- ❖ pozitivna naravnost (B20, E18)
 - pozitivna naravnost prijateljev (F38)
 - zanimanje za fotografiranje (E19)

PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI

- ❖ pozitivni vidiki
 - splošna izobrazba
 - znanje slovenskega jezika (A22)
 - znanje računalništva (B22, D37, F46)
 - spretnosti in veščine
 - gospodinjska opravila
 - kuhanje (A25, B21a, C19b, D34a, E22a, F41a)
 - šivanje (B21b, C19a, D34b, E22b, F41b)
 - pospravljanje (C19c)
 - izdelovanje vizitk, zloženk (E21)
 - oblikovanje in sitotisk (A24, E24)
 - tiskanje majic (F42)
 - osebnostne pridobitve
 - pridobitev samozavesti (B23, C20, D35, E23, F47)
 - pridobitev odločnosti (B24, F48)
 - pridobitev samokritičnosti (E25)
 - znanje za delo z ljudmi
 - razumevanje (F49)
 - solidarnost (F50)
 - fotografiranje (D32, F43)

- najljubša pridobitev (E20)
- organiziranje
 - organiziranje izletov(F40)
- likovne dejavnosti (F44)
- računovodstvo (F45, D33)
- ❖ negativni vidiki
 - računalništvo (E26)

DEJAVNOST, S KATERO SE MLADOSTNIK UKVARJA

- ❖ zaposlitev
 - v prodajalni (D39)
 - iskanje zaposlitve (C21)
 - gradbena dela (A26)
 - preko študentskega servisa (F53)
 - ❖ šolanje (F51)
 - učenje (C22, F52)
 - prekinitev šole
 - krivica (A27)
 - načrti
 - ◆ ponoven vpis (A28)
- ❖ pomanjkanje prostega časa (E27)
- ❖ športne dejavnosti
 - boks (B25a)
 - fitnes (B25b)
 - kolesarjenje (C24)
- ❖ sprehodi (C23)
- ❖ gospodinjska opravila
 - kuhanje(E29, D37a)
 - šivanje (D38b)
- ❖ inštruiranje (E30)
 - vir zaslužka (E31)
- ❖ ličenje (E32)
- ❖ branje (E33)

- ❖ meditiranje (E34)
- ❖ preživljanje časa s prijatelji (F54)
- ❖ likovna dejavnost
 - risanje na steklo (D40a)
 - izdelovanje čestitk (D40b)
- ❖ aranžerska dejavnost
 - zavijanje daril (D40c)
- ❖ fotografiranje (E28)

SEDANJE VREDNOTE

- ❖ mirno življenje (A29, D41)
- ❖ dobri odnosi (A30, E37, F55)
 - sestra (E38)
- ❖ družina (B26a, F56a)
- ❖ prijatelji (B26b, F56b)
- ❖ spoštovanje mame (F60)
- ❖ šola (B26c)
 - končati šolo (C25)
 - nadaljevanje šolanja (F57)
 - diplomiranje (F59)
- ❖ pridobitev poklica (C26)
- ❖ zaposlitev (F58)

VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA SEDANJE ŽIVLJENJE

- ❖ pozitivni vidiki (B27, D41, E35, F64)
 - razlog
 - spodbuda (D42)
 - odločilno leto (D44)
- ❖ pridobitev samozavesti (A31, B28, C27)
- ❖ znanje za delo z ljudmi (A32, B29)
- ❖ večja volja do učenja (C28, F63)
- ❖ pridobitev ravnovesja (B30)
 - pozitivna naravnost do same sebe (E36)

- ❖ opravljanje gospodinjskih opravil
 - pomoč mami pri gospodinjskih opravilih (F61)
- ❖ samostojnost (F62)

DEFINIRANJE POJMOV

- POZITIVNI VIDIK ŠOLE – zajema vse dejavnosti, aktivnosti, dogodke, objekte, subjekte, ki so jih mladostniki označili za vsečne v času, ko so bili vključeni v redno šolanje.
- TEŽAVE V ŠOLI – zajemajo vse omejitve, nevšečnosti, probleme, ovire v odnosih s profesorji ali sošolci, ki so jih mladi navedli kot problematične v času rednega šolanja.
- ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA ZAJEMAJO:
- ODNOSE S PROFESORJI, ki zajemajo tako odnos mladostnika do profesorja in odnos profesorja do mladostnika ter
- ODNOSE S SOŠOLCI, ki zajemajo odnos mladostnika do svojih sošolcev in njegovo naravnost do njih.
- POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH – nam pove o virih učne in psihosocialne pomoči, ki jo je mladostnik bil deležen v času šolanja.
- IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA – zajemajo vse izvenšolske dejavnosti, aktivnosti, dogodke, hobije in krožke, ki se jih je mladostnik udeleževal v času rednega šolanja.
- IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV - zajemajo vse izvenšolske dejavnosti, aktivnosti, dogodke, hobije, krožke, ki so se jih mladostnikovi prijatelji udeleževali v času rednega šolanja.

- RAZMIŠLJANJE V ČASU ŠOLANJA – zajema pomisleke, rezonoiranja, vizije, sanje, ki jih je mladostnik imel v času rednega šolanja.
- OVIRE DOMA - zajemajo vse omejitve, težave, nasilja, grožnje, prepovedi, kontrolo, stiske, ki jih je mladostnik opisal kot oviro v domačem okolju v času rednega šolanja.
- RAZLOG ZA OPUSTITEV ŠOLANJA – mladostnik navede tukaj največji in glavni razlog opustitve šolanja.
- ODNOSI V PRODUKCIJSKI ŠOLI - zajema odnos mladostnika do svojih sošolcev, mentorjev v času obiskovanja produkcijske šole.
- ODNOS STARŠEV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE - zajema mnenje staršev do obiskovanja produkcijske šole.
- ODNOS VRSTNIKOV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE - zajema mnenje vrstnikov o obiskovanju produkcijske šole.
- PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI - zajemajo vse spretnosti, veščine, znanja, aktivnosti, ki so jih mladi označili kot pridobitve, zaradi obiskovanja produkcijske šole.
- DEJAVNOST S KATERO SE MLADOSTNIK UKVARJA - zajema vse dogodke aktivnosti s katerimi se mladostnik ukvarja v sedanjosti. (v času anketiranja).
- SEDANJE VREDNOTE - zajemajo vse pojme, subjekte, objekte ter dejavnosti, ki so jim mladostniki pripisali največji pomen in vrednost.
- VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA SEDANJE ŽIVLJENJE –zajema tako pozitivne kot negativne vidike oz. vplive produkcijske šole na vsakdanje življenje mladostnikov.

4 REZULTATI

RAZMERE V ČASU REDNEGA ŠOLANJA

Ko so se mladostniki, ki so obiskovali produkcijsko šolo, še redno šolali, so kot najbolj **pozitivne vidike šole** omenjali predvsem aktivnosti, ki so s šolo posredno povezane: odmori, druženje s sošolci, praksa, (*»...ko smo šli s sošolci na kavo«, »druženje s sošolci«, »...najbolj všeč mi je bila praksa.«*). Ena mladostnica pa omenja aktivnost, ki je neposredno povezana s šolo- predmet umetnosti kot najbolj pozitiven vidik šolanja, (*»Najraje sem hodila na umetnost...«*)

Težave v šoli so povezane z neprimernim vedenjem profesorjev, pri čemer so omenjali tako verbalno kot fizično nasilje. (*»...profesorji so se drli, tut klofuto si dobil.«*) Eden kot težavo omenja, lastno bolezen (*...ta moja bolezen, psihoza...«*), ki se ji profesorji ne prilagajajo. (*»Profesorji so se do mene obnašali tko kot do vsakega drugega sošolca.«*) Ena mladostnica omenja kot težavo v šoli sovražen odnos profesorjev do tistih, ki se pišejo na »ič«. (*»Pa itak profesorji, ki niso marali nas, ki se pišemo na ič in vič.«*) (*»Ni mi bila všeč vzvišenost nekaterih profoksov.«*) Nekateri pa kot težave v šoli omenjajo slabe odnose s sošolci. (*»čvekanje sošolcev«*) (*»norca so se delali iz mene«*).

Mladostniki so imeli v času rednega šolanja različne **odnose s profesorji**: nekateri neprimerne (*»Moj odnos do profesorjev je bil različen, če me je na primer učil profesor, ki predava zanimivo, snov, pa je nezanimiva sm ostala pozorna med uro ...«*) (*»...v nasprotnem primeru sem spala...«*). Pri nekaterih pa je njihov odnos do profesorjev takšen, kakršen je odnos profesorjev do njih (*»...če so se oni uredi do mene obnašali sm jim enako vračala«*). Nekateri mladostniki so profesorje spoštovali in jim bili naklonjeni *»Z nobenim nisem mela probleme«, »zelo uredi, niso bili problem«, »Odnosi s profesorji so bli dobri«*. Ena mladostnica opisuje svoj odnos do profesorice kot sovražen (*»Imela sm sovražn odnos do profokse za Nemščino...«*) zaradi negativnih ocen (*»...ker sm mela slabe ocene pr njej...«*). Na

koncu uvidi dober namen profesorice, (*»Zdej, po vseh teh letih vidim, da je v bistvu hotla, da se naučim«*).

V **odnosu do sošolcev** pri nekaterih opazimo, da se obnašajo dobro do teh, ki so jim simpatični, (*»S tistimi, ki sem se razumela, nisem imela problemov«*) brezbržno pa do tistih, ki so jim antipatični ali pa je razviden odnos do tistih, ki jim niso všeč (*»Moj odnos do sošolcev je bil od prvega do tretjega letnika nesprejemljiv do nekaterih učencev, s katerimi se nisem razumela, saj sem jih zafrkavala, se norčevala iz njih, skratka vse, kar se ne sme ...«*) Mladostnik s psihično oviro opisuje, da je imel dober odnos, dokler ga psihična bolezen ni začela ovirati, potem se je pa izoliral. Mladostnik opisuje odnos sošolcev do njega kot verbalno in fizično nasilen (*»Starejši fanti so me topli in ... me izsiljevali za denar«*), vendar je tudi sam bil do njih verbalno nasilen (*»Miren sem bil, dokler so bili oni mirni, ko so se začeli dret, sem se js tut začel dret na njih«*). Dve mladostnici sta imeli slab odnos s sošolci, ker ju niso sprejeli takšni kot sta (*»Nisem bila sprejeta od svojih vrstnikov... norca so se delali iz mene, ... drugačna sem bila«*), (*»Ja, niso me tok marali, ... ker sem bila preveč resna«*).

Pri izpolnjevanju **šolskih obveznosti** so bili večinoma samostojni (*»Sam sem skrbel za vse, nihče me ni po šoli spraševal, karkoli v zvezi s šolo...«*, *»...nihče mi ni pomagal ...«*, *»Noben, k nebenmu nisem dovolila...«*), v redkih primerih so dobili dodatno učno pomoč profesorjev (*»Ena profoksa mi je dost pomagala glede šole«*). Ena mladostnica je odbijala mamino pomoč skozi celotno izobraževanje (*»Mat me je spraševala, rekla sm: kaj te briga ne me nič spraševati, ko bo kej novga ti bom že povedla«*). Dve mladostnici sta dobivali učno pomoč od staršev (*»Mat me je spraševala, rekla sm: kaj te briga, ne me nič spraševati, ko bo kej novga ti bom že povedla«*), (*»Moje šolanje je ves čas spremljala mama ...«*).

Večina mladostnikov se je med obiskovanjem osnovne šole ukvarjala z različnimi športnimi **dejavnostmi**, kot so sprehajanje, kolesarjenje, boksanje, fitnes, telovadba, karate. (*»Moje izvenšolske dejavnosti so bile različne. V osnovni šoli sem se veliko ukvarjala s športom, trenirala sem plavanje...«*, *»V srednji šoli sem prosti čas preživela s prijatelji na igrišču...«*) Nekateri pa so preživljali prosti čas v lokalih (*»...ali v kakšni gostilni, kjer smo ga s frendi pil«*). Nekateri opisujejo svoje izvenšolske dejavnosti v zvezi z gospodinjskimi opravili, (kuhanje, šivanje). Nekateri svoj prosti čas preživljajo zelo pestro. (*»V glavnem tečaj*

angleščine, tu pa tam tečaj kiparstva«). V srednji šoli običajno nimajo prostega časa za posebne dejavnosti.

Izvenšolske dejavnosti njihovih prijateljev pa so pri nekaterih žuranje, pitje alkohola in kajenje trave (*»Večina mojih prijateljev se ukvarja s pijačo – alkoholom, ne maram jih«, » V srednji šoli pa so se kot jaz ukvarjali s žuranjem, pijem alkohola in kajenjem trave.«*). Nekateri od njihovih prijateljev pa so hodili v glasbeno šolo in se ukvarjali tudi s športom. Ena mladostnica opisuje, da je bil dejavnost njene najboljše prijateljice intenzivno učenje (*»Una, k sm se največ z njo družila se je ful učila, bila je najboljša na šoli«*).

Večino časa, ko so bili še vedno vključeni v šolo, so **premišljevali** o šoli in o odgovornosti, da se morajo učiti ter zresniti glede šole in življenja, da bi lahko uspešno zaključili izobraževanje (*»Ko sem bila v osnovni šoli sem razmišljala kako bo v srednji šoli, kakšno bo moje življenje«*). Eden od njih je zaradi prostorske stiske veliko razmišljal o selitvi. Predmet njihovega razmišljanja sta bili tudi zaposlitev in delo (*»Kaj bom delal v prihodnosti?«*). Med šolo torej mladostniki večinoma premišlujejo o svoji prihodnosti, ki jo povezujejo z zaposlitvijo, izobraževanjem ter premišljevanjem o sebi (*»Kakšno bo moje življenje?«*). Nekateri so v času srednjega šolanja razmišljali samo o zabavi, žurih ter bili veseli, da so brezbrizni (*»V srednji šoli pa sem razmišljala samo o zabavi«*). Ena mladostnica je ves čas razmišljala, kaj je z njo narobe, zakaj je sošolci ne marajo (*»Spraševala sm se kaj je z mano narobe da me ljudje ne vidijo ne slišijo«*).

Doma so bili večinoma omejeni z večernimi izhodi, kar označujejo kot oviro (*»Če sem hotela ven, pa mi mama ni pustila je bilo to zame nedopustno in sem po domač povedan 'popizdila'«*). Nekateri so imeli ovire v komunikaciji in menili, da jim starši težijo, da se morajo učiti, (*»...niso mi zaupal, nism jim mogla kej povedat, težili so mi naj se učim« »moja težava, nism znala povedat«*). Ena mladostnica omenja kot težavo doma prepire (*»najbolj so me motili prepiri ...«*), druga vidi težavo v pomanjkanju komunikacije s starši (*»Doma so bili zaposleni... zlo mal komunikacije«*...). Ena navaja, da so težave nastale kot posledica kajenja trave (*»Velik problem pa je bila tudi trava, ki sem jo kadila dolgo časa...«*) in omenja hude pritiske (*»...okoliščine takšne, da je bilo povsem neznosno ...«*), ki jih je doživljala ob ločitvi staršev, preden je obupala nad šolo.

Razlogi za opustitev šolanja pri mladostnikih so različni. Glavni razlogi so pri nekaterih predlog staršev (*»...mat je to predlagala, da naj delam po izpitih šolo«*), bolezen ali pa negativna naravnost do šole (*»V bistvu nisem več hotla hodt na pouk ...In sm ga tok časa špricala...«*). Skoraj pri vseh mladostnikih pa sta razlog tudi šolska neuspešnost in neopravičeni izostanki, ki pripeljejo do izpada iz šole. Ena mladostnica omenja kot glavni razlog prepričevanje mame za vpis v produkcijsko šolo (*»...Nisem vedela tudi, da je mama pisala v produkcijsko (za vpis) in sem se počutila obupano, poraženo in sem mislila, da je ta šola »bad« sploh nisem vedela kakšna šola je, dokler nisem prišla do nje, da bom tisto leto pri njih«*).

ČAS V PRODUKCIJSKI ŠOLI

V času obiskovanja produkcijske šole so mladostniki imeli dobre odnose tako z mentorji kot s sošolci (*»Z vsemi sm se ful dobr razumel«, »Z vsmi sm se dobr štekala«, »Zlo uredi. Sprejemala sm vse drugačnosti. Nism imela nobenih težav z drugimi.«*). Ena mladostnica opisuje svoj odnos s sošolci v produkcijski šoli kot nevšečen proti koncu (*»... kokr s kakšnmu, proti koncu so mi že najedal ...«*), ker so bili fantje fizično in verbalno nasilni. Ostali mladostniki opisujejo odnose v produkcijski šoli kot pozitivne. Sklenili so nova prijateljstva, se navezali drug na drugega in poskušali razumeti vse. Čeprav niso bili do vseh v enaki meri pozitivno naravnani, se med seboj niso prepirali.

Mentorji so na vse naredili zelo pozitiven vpliv. Mentorjem v produkcijski šoli so prav posebno hvaležni, da so jih učili, kako živeti, preživljali čas z njimi, si vzeli čas za vsakega od njih (*»Tako, da moram reči, da so mi ljudje, ki delajo v produkcijski dali vedeti, da lahko vsako stvar v življenju narediš sam, da pa se lahko obrneš tudi na ljudi, da ti pomagajo najti pravo, boljše in bolj trdno pot do cilja, ki si si ga zastavil, moraš biti tudi odločen in pogumen«*).

Starši so bili pozitivno naravnani do obiskovanja produkcijske šole (*»Starši so gledali pozitivno na to, da hodim v produkcijsko šolo«, »Mir so imel.«, »Na to, da sem v produkcijski šoli je mama gledala pozitivno«, »člank je našu oči in me spodbujal, da grem tja«*). Vpis produkcijsko šolo je bil za eno mladostnico skoraj prisila s strani staršev, druge so starši

spodbujali in bili navdušeni ter zadovoljni, da so mladostniki prinašali domov izdelke in bili zadovoljni.

Njihovi **vrstniki** so bili v glavnem neinformirani glede produkcijske šole in niso vedeli, kaj produkcijska šola ponuja (*»...niso vedel kakšna šola je to«*), niso vedeli kakšna je produkcijska šola (*»...niso vedeli kaj naj bi produkcijska šola bila, zato sem jim poročala, ko sem prišla domov«*). Vrstniki nekaterih izmed njih pa so bili pozitivno naravnani do obiskovanja te šole (*»Vsi so sprejeli kot neki pozitivnega«*).

ŽIVLJENJE MLADOSTNIKOV PO KONČANI PRODUKCIJSKI ŠOLI

Vsi, ki so obiskovali produkcijsko šolo, so osvojili gospodinjska opravila, kot so: kuhanje (*»Kuhanje«, »...kuhanje, prej sploh nism znala kuhat«*), pospravljanje, šivanje (*»...šivanje okrasnih blazin, do kikle, ki jo mam še zdej«*). Pridobili so tudi znanje računalništva (*»...spoznavali nove računalniške programe...«*), oblikovne in tiskarske sposobnosti (*»...delati svojo vizitko, natisniti svojo majico, oblikovati motiv za majico«*). Mladostniki so se naučili fotografiranja (*»Fotografiranje To mi je bilo naj, naj«*). Z vidika osebnostnih lastnosti so pridobili samozavest (*»Postal sm bolj samozavesten«, »bolj sm si pridobila samozavest..., »naučil sm se delat z ljudmi«, odločnost, »...in odločna,«*), se naučili biti solidarni in razumevajoči (*»...in sem pripravljena pomagati, če me kdo prosi za nasvet, uslugo ali kakršno koli drugo pomoč«*).

Sedanje dejavnosti, s katerimi se mladi ukvarjajo, so prostočasne športne dejavnosti, kot so: sprehajanje (*»...sprehajam se...«*), kolesarjenje (*»...kolesarim...«*), fitnes, boksanje. Ena mladostnica se v prostem času ukvarja z likovno dejavnostjo (*»...rišem na steklo...«*). Nekateri se ukvarjajo z zaposlitvijo, drugi že delajo (*»...iščem počitniško del...o«*), (*»Delam na Bledu gradbena dela«*), (*»...delam v prodajalni...i«*). Mladostnikom, ki se izobražujejo, pa primanjkuje prostočasnih dejavnosti. (*»Sedaj obiskujem Višjo vrtnarsko šolo, in sicer inženir hortikulture«...»na žalost ne treniram nobenega športa, saj imam veliko dela za šolo«*). Nekateri zdaj radi opravljajo gospodinjska opravila (*»Rada kuham, to je nekaj čemur sledim«*), drugi inštruirajo tiste, ki imajo težave pri določenih šolskih predmetih (*»Inštruiram veliko«*). To je velik napredek, saj so bili malo časa nazaj prav oni tisti, ki so potrebovali pomoč učiteljev, zdaj pa so sami učitelji drugim.

Mladostniki so napredovali. Ukvarjajo se z iskanjem zaposlitve, nekateri pa so že zaposleni. Nekateri so si zastavili cilj, da nadaljujejo šolanje (*»Nadaljevati v tej smeri šolanja«*) in ga uspešno zaključijo ter se v prihodnosti zaposlijo (*»da pridem do poklica«*), (*»...poiskati dobro službo«*). Vsak od mladostnikov ima postavljene cilje za prihodnost, ki so pozitivni in povezani z izobraževanjem in zaposlitvijo. Njihove sedanje vrednote so dobri odnosi z ljudmi, mirno življenje (*»Čim manj problemov, biti v miru... da so drugi do tebe vredni«*), (*»Čim manj problemov, biti v miru«*), (*»Met dobre odnose z ljudmi«*), (*»V življenju mi je najbolj pomembno to, da imam z ljudmi, ki me obkrožajo dobre odnose«*), dobri odnosi z družino (*»saj lahko le tako v družinskem krogu in s prijatelji rešujemo težave, si pomagamo in svetujemo drug drugemu«*), cenijo prijateljstvo (*prijatelji in se za njih tudi večkrat žrtvujem*). Usmerjeni so v pridobitev poklica, nekaterim je trenutno najbolj pomembna šola (*»...zdej, da končam šolo«*), (*»...pa je tudi uspešno zaključiti faks,...«*) Njihove vrednote so dober pokazatelj, da so se spremenili. Tudi njihove želje so drugačne, niso več povezane z zabavo, pitjem alkohola, kajenjem trave, brezbržnostjo do šole. Začeli so živeti svoje življenje!

Produksijska šola je na njihovo življenje vplivala pozitivno (*»Eno leto je bilo najboljše leto mojega šolanja in mojega življenja do zdj«*). Pomembno je, da so pridobili voljo do učenja. Spoznali so, da nič ni narobe z njimi (*»Uvidla sem, da z mano ni nič narobe. Družba je pač taka, ene sprejema, druge ne«*). Pridobili so samozavest (*»To, da sm bil v produkcijski je vplivalo ful dobr, bolj samozavesten sem«, »sm bolj samozavestna«*), ravnovesje (*»...nekak sm se uravnovesu«*). Nekateri so se naučili delati z ljudmi (*»...naučil sm se delati z ljudmi«*). Mladostniki imajo po končani produkcijski šoli večjo voljo do učenja (*»...večjo voljo imam do učenja«*), (*»Dobra ocena v šoli ali pohvala staršev ne pride sama na plan, zato to se moraš potruditi. Jaz sem se to naučila in še se bom trudila,...«*). Vsi so zelo zadovoljni in hvaležni, da so bili v produkcijski šoli (*»Js sm ful hvaležna za tisto leto v Produkcijski«*), (*»...zahvalila vsem mentorjem v PŠ, da so me sprejeli in mi odprli vrata v šolo življenja, da sem se lahko naučila mnogo več, kot sem pričakovala.«*).

5 RAZPRAVA

»Šolska neuspešnost spada med probleme, ki so »diskretni«, napol prikriti in ne bijejo v oči kot na primer nasilje, droga, revščina.« (Strojin, 2002: 5)

Pri večini mladostnikov, ki sem jih intervjuvala je bila šolska neuspešnost glavni razlog opustitve šolanja. Z vstopom v produkcijsko šolo so vstopili v novo obdobje sprememb in izzivov v svojem življenju. Ko so tako obiskovali produkcijsko šolo, bili ustvarjalni, sklepali nova prijateljstva, je šolska neuspešnost dobesedno »izzvenela«. Zato se popolnoma strinjam s Strojin (2002: 6), ki pravi, »...da je potrebno poglobljeno obravnavanje problema, da ga lahko umestimo na pravo mesto, z ozirom na njegovo težo in našo pripravljenost, da poiščemo rešitve.« Čačinovič Vogrinčič poudarja, da soustvarjamo skupaj z uporabnikom, to pomeni, da socialni delavec-ka ne išče rešitev brez sodelovanja mladostnika. (Čačinovič Vogrinčič, 2003).

Podatki, ki sem jih pridobila z intervjuji šestih oseb, niso reprezentativni za celo populacijo mladostnikov, ker so vzroki izpada iz šole različni. Vsak mladostnik je edinstven v svojem obstoju in ima svojo lastno zgodbo glede razlogov, zakaj ne hodi več v šolo oziroma zakaj jo je zapustil. Mladostniki so kot pozitivne vidike šolanja opisali predvsem odmor, druženje s sošolci in druženje ob kavi, kar nam pove, da njihova prva asociacija o pozitivnih vidikih šole ni povezana z osnovno dejavnostjo šol, ampak z druženjem z vrstniki. Prav tako kot težav v šoli ne omenjajo teže predmetov, ampak neprimerne odnose s profesorji, kot na primer verbalno in fizično nasilje. Zaskrbljujoče je, da je v odnosih s sošolci, mladostnik, ki ima zdravstvene težave (psihične težave), izoliran in s tem še bolj tone v osamljenost. Ostali se obnašajo do sošolcev, ki so jim simpatični, pozitivno, do tistih, ki jim niso všeč, pa negativno. Mladostniki, ki se izobražujejo, imajo malo izvenšolskih dejavnosti. Nekateri se ukvarjajo s športom: sprehajanje, kolesarjenje, eni hodijo celo na fitnes in boksajo. Prosti čas mladostniki izkoriščajo koristno z iskanjem dela preko študentskega servisa, z likovnimi dejavnostmi nekateri se pa izobražujejo

Prav psihične bolezni, ki se pogosto pojavljajo pri mladih, sprožijo tudi fizične ovire, kot je slabost v šoli. Vsi prehodi, skozi katere gremo ljudje, so tvegani in prinašajo padce ali vzpone

in nas potegnejo v popolnoma nov socialni svet, kot je na primer: šola, izbira poklica ali pa rojstvo otroka (Ule, Kuhar, 2003). Mladostniki z izjavami, da se do profesorjev obnašajo tako kot se oni do njih, tudi razkrijejo, da je njihov odnos do profesorjev maščevalen. Nekateri mladostniki jih pa spoštujejo in so jim naklonjeni.

V domačem okolju pa lahko mladi doživljajo tudi fizično nasilje s strani svojih staršev, npr. če gredo zvečer ven brez njihovega dovoljenja. Na mladostnike močno vplivajo prepiri doma, zaradi tega lahko predpostavimo, da življenje v nezdravi domači atmosferi dostikrat povzroči neuspešnost v šoli. Verjamem, da je s tem zavrt oziroma onemogočen pretok svobodnega razmišljanja in idej, delovanja v smeri učenja in razglabljanja o novih temah, učnih ali pa drugačnih. S tem so prizadete njihove zdrave emocije, ki pa so nujne, da mladostnik ohrani voljo do učenja. Sicer ne vidi smisla do učenja. Pri razlogih opustitve šolanja so razvidni bolezen in negativna naravnost do šole, kar je verjetno povzročilo neuspešnost v šoli ter predlog staršev za opustitev šole. Pri nekaterih mladostnikih so starši pobudniki, da so se vpisali v produkcijsko šolo. Nekateri mladostniki pravijo, da jim je bolje delati šolo po izpitih, izredno. To kaže, da so v srednjih šolah pretoge oziroma nefleksibilne oblike izobraževanja. (Kovač, Gaber, Pluško, 2005). Nedvomno pa je produkcijska šola pozitivno vplivala na vse mladostnike, ki sem jih intervjuvala. Ker je produkcijska šola prinesla v njihova življenja veliko novosti, pridobitev, nove spretnosti in veščine, večjo voljo za učenje, bi bilo zelo koristno, da bi se razvile specifične oblike pomoči za te, ki "zdrsnejo" s formalnega učnega programa. Premalo pozornosti je posvečeno prav njim. Problem osipa se mi zdi tudi v tem, da se premalo pozornosti posveča ravno tem mladostnikom, ki potrebujejo kritje, zaščito odraslih, dvig samopodobe. Dokler problem ni tako velik in pereč, se najbrž ne zgodijo velike spremembe.

6 SKLEP

Mladostniki, ki so izpadli iz šolanja, so v času, ko so se redno šolali, večinoma imeli slabe odnose s profesorji in sošolci. Primanjkovalo jim je samozavesti in niso imeli volje do učenja. Njihovo mnenje o šoli ni bilo pozitivno, saj so pozitivna občutja v času šolanja povezovali zgolj z druženjem s sošolci, v dveh primerih tudi s praktičnim usposabljanjem. Mladostniki so šolo zapustili, ker šole niso marali, zaradi negativnih ocen, neopravičenih izostankov. Razlog opustitve šolanja je bila tudi bolezen in negativne okoliščine doma.

Kvaliteta življenja mladostnikov po enoletnem obiskovanju produkcijske šole se je dvignila na višji nivo na mnogih področjih. Kažejo se izboljšave na področju odnosov, saj so vsi mladostniki, ki so obiskovali produkcijsko šolo, govorili o pozitivnem odnosu do mentorjev in sošolcev v produkcijski šoli. Mladostniki imajo večjo voljo do šole in do učenja. Nekateri so se zaposlili, drugi pa nadaljujejo izobraževanje. Njihova samopodoba se je izboljšala. Nimajo več težav z neprimernim vedenjem do profesorjev. Ker nekateri opravljajo šolo po izpitih, se jim lahko profesorji bolj posvetijo. Še vedno pa nimajo dovolj prostega časa za posebne dejavnosti, ker jim učenje in delo vzameta večino prostega časa. Izredno izobraževanje po izpitih zahteva več samostojnega dela in časa za učenje.

Mladostniki, ki so izpadli iz šolanja, so po obiskovanju produkcijske šole, napredovali v smeri iskanja zaposlitve, izobraževanja in odnosov. Ukvarjajo se z iskanjem zaposlitve, nekateri pa so že zaposleni in delajo. Njihov cilj je, da nadaljujejo šolanje in ga uspešno zaključijo ter se v prihodnosti zaposlijo. Predpostavljam, da jim bo uspelo, ker so pridobili voljo do učenja. Pridobili so tudi samozavest, odločnost in znanje za delo z ljudmi. Mladostniki so si postavili cilje za prihodnost, ki so pozitivni in v smeri izobraževanja in zaposlitve.

Vsi mladostniki so zadovoljni z enoletnim obiskovanjem produkcijske šole in srečni, ker jim je to leto spremenilo pogled nase, na izobraževanje in življenje.

7 PREDLOGI

Ker je veliko mladostnikov, ki jim obstoječi formalni izobraževalni sistem sploh ne odgovarja, bi morali v sodelovanju z njimi ustvariti možnost izobraževanja, ki jim bi ustrezala.

Starši so bili pozitivno naravnani do produkcijske šole, ker so videli, da so mladostniki zadovoljni z obiskovanjem produkcijske šole. Menim, da bi bilo dobro, da starši pomagajo otroku najti pravi program izobraževanja. Velikokrat je vzrok osipa napačna izbira izobraževanja.

Da ne bi mladostniki bili kar prepuščeni sami sebi, kadar pride do negativnih okoliščin, ki kažejo na to, da bo mladostnik izpadel iz šole, bi bilo potrebno osvestiti najprej delavce na šolah, od profesorjev do psihologov in socialnih delavcev. Vzeti bi si bilo potrebno čas za vsakega posameznika, ustvariti varno atmosfero, da se mladostnik lažje odpre in začne sodelovati in soustvarjati za nov način učenja, ki bi mu ustrezal. Ne sme se več zgoditi, da profesor-ica na šoli ne bi napotil-a mladostnika, ki ima sicer plamenček volje, da bi nadaljeval z izobraževanjem in ga obvestila o možnostih, ki jih ima na voljo glede izobraževanja, kot je npr. produkcijska šola ali PUM – projektno učenje mladih. Tukaj se mi zdi potrebno tudi sodelovanje prostovoljcev, ker so lahko v spodbudo mladostnikom, ki imajo pred seboj pot za pridobitev izobrazbe. Veliko projektov je bilo izvedenih že na produkcijski šoli, PUM – razna projektna učenja mladih, Fakulteti za socialno delo, raznih taborih, kjer so vključeni mladostniki, ki imajo probleme s negativno naravnanoostjo do profesorjev, slab učni uspeh. Menim, da si je potrebno vzeti čas za mladostnike individualno, kjer lahko skupaj z njimi pridemo da najboljše strategije, ki jim bo olajšala učenje.

Predlagam naslednje ukrepe, priporočila za mlade, ki izpadejo iz rednega šolanja:

- ✘ Ustanoviti na šoli ali izven nje poseben center za mladostnike, ki so izpadli iz šolanja iz kakršnihkoli razlogov.
- ✘ Poglobljena obravnava vsakega mladostnika posebej.
- ✘ Informirati mladostnike, pri katerih obstaja nevarnost, da bodo izpadli iz izobraževalnega programa, o možnostih izobraževanja, ki so na voljo v Sloveniji oziroma v okolici, kjer mladostnik živi.
- ✘ Ustvariti tak izobraževalni program, ki bo mlade motiviral in jih zadržal v učnem procesu.
- ✘ Pomagati jim, da razvijejo sposobnosti pridobivanja in izkazovanja svojega znanja.
- ✘ Razvijati delovne navade, samostojnost, kritično razmišljanje.
- ✘ Pritegniti mladostnike, da sodelujejo individualno in v skupini z ostalimi mladostniki, ki imajo podobne učne težave.
- ✘ Vključitev prostovoljcev v smislu učne in psihosocialne pomoči.
- ✘ Naučiti se »zlomiti« tišino v komunikaciji, da mladostniki izrazijo svoje želje glede učenja, pomoči, načrte.

8 LITERATURA

- Bergant K., Musek Lešnik K. (2002). Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
- CPI. (2007). Priročnik dobrih praks za preprečevanje osipa. Ostani v šoli. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje.
- Dobrovoljc, A. (2002). Projektno učenje za mlajše odrasle. V: Bergant K., Musek Lešnik K. (ur.) Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti, str.133.
- Čaćinovič, Vogrinčič, G. (2003). Socialno delo z družino. Študijsko gradivo. Ljubljana: VŠSD.
- TIN (2004). Priročnik. Dropouts back on the track. Ljubljana: Zavod za svetovanje in izobraževanje. [http://209.85.135.104/search?q=cache:u3UVmwTBUpoJ:www.tin-ljubljana.si/mednarodnosodelovanje.html+Dropouts+back+on+the+track.+Priro%C4%8Dnik,+2004\)&hl=sl&ct=clnk&cd=1](http://209.85.135.104/search?q=cache:u3UVmwTBUpoJ:www.tin-ljubljana.si/mednarodnosodelovanje.html+Dropouts+back+on+the+track.+Priro%C4%8Dnik,+2004)&hl=sl&ct=clnk&cd=1)
- Finžgar, B. (2005). Vzgojno - izobraževalno delo z osipniki iz srednje šole. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Gogala, A. (gl. ur.) (1998). Slovar slovenskega knjižnega jezika. Ljubljana: DZS.
- Gregorič Brezavšček, B. (2002). Problematika osipa v Sloveniji, z vidika poklicnega svetovalca psihologa, na Zavodu RS za zaposlovanje. V: Bergant K., Musek Lešnik K. (ur.) Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti, str. 126.
- Klarič, T. (2001). Dualna organizacija poklicnega izobraževanja. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Kovač, Š., M., Gaber, S., Pluško, A. (2005). Izobraževanje in izobraženost. V: Črnak, Meglič A.. (2005). Otroci in mladina v prehodni družbi. Ministrstvo za šolstvo in šport - Urad republike Slovenije za mladino. Ljubljana: Aristej, str. 125 - 158.
- Kožuh, B., Rant, M. (2002). Producerska šola. V: Bergant K., Musek Lešnik K. (ur.) Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti, str. 136.
- Ljung, V. (1998). The Danish productin schools. V: Carlsen, A. (Ed.): Grudtvig&Europe – Anthology. Goteborg: Nordens folkligo akademi, str. 30 - 35.
- Marentič Požarnik, B. (2000). Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.

- Marentič Požarnik, B. (2002). Nekatere kritične točke izobraževanja sistema izobraževanja v Sloveniji, zlasti izobraževanja učiteljev. V: Bergant K., Musek Lešnik K. (ur.) Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
- Marinček, A. (1998). Vzgoja za življenje, osebnostna vzgoja, vzgoja. Celje: Cilian.
- Mesec, B., Cigoj - Kuzma, N. (2003). Navodilo za pisanje diplomske naloge in opravljanje diplomskega izpita. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Miheljak, V. (ur.) (2002). Mladina 2000: Slovenska mladina na prehodu v novo tisočletje. Maribor: Aristej.
- Rapoša, Tanjšek, (2004). Predavanja predmet: Skupnostno socialno delo. Ljubljana: FSD.
- Rapuš Pavel, J. (2005). Ranljivost mladih pri soočanju z brezposelnostjo. Ljubljana. http://www.kajpami.si/index.php?option=com_content&task=view&id=153&Itemid=99(15.7.2008).
- Stropnik, N. (2005). Materialna kakovost življenja otrok in mladine. V: Črnak, Meglič A. (2005). Otroci in mladina v prehodni družbi. Ministrstvo za šolstvo in šport - Urad republike Slovenije za mladino. Ljubljana: Aristej, str. 57 - 75.
- Strojin, M. (2002). Šolska neuspešnost strokovnemu posvetu na pot. v: Bergant K., Musek Lešnik, K. (ur.): Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti, str. 5.
- Tomori, M. (2002). Šolska neuspešnost kot dejavnik tveganja za celostni osebnostni razvoj. v: Bergant K., Musek Lešnik, K. (ur.) Šolska neuspešnost med otroki in mladostniki. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti, str. 16 - 18.
- Trbanc, M. (1992). Mladi na trgu delovne sile. v: Preželj, B., Svetlik, I. (ur.) Zaposlovanje- Perspektive, priložnosti, tveganja. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče d.o.o.,str. 211-226.
- Trbanc, M. Boškič, R. Kobal, B. Rihter, L. (2003). Raziskovalna naloga. Socialna in ekonomska vključenost ranljivih skupin v Sloveniji – možni ukrepi za dvig zaposljivosti najbolj ranljivih kategorij težje zaposljivih in neaktivnih oseb. Ljubljana: FDV.
- Ule, M. (1996). Mladina v devetdesetih. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče: Ministrstvo za šolstvo in šport RS, urad RS za mladino, zbirka: Forum.
- Ule, M., Kuhar, M. (2003). Mladi, družina, starševstvo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Ule, M. Kakovost življenja otrok in mladostnikov. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede(<http://www.cpi.si/files/userfiles/Datoteke/Novice/OSIP/KAKOVOST%20ZIVLJENJA%20OTROK%20IN%20MLADOSTNIKOV.ppt>)

Ule, M., Renner T, Tivadar B, Mencin, Čepelak M (2000). Socialna ranljivost mladih. Aristej Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Zakon o usmerjenju otrok s posebnimi potrebami (2000). Uradni list RS, št. 54/2000. <http://www.uradni-list.si/1/content?id=26419>

Zakon o osnovni šoli (2005). (Uradni list RS, št. 23/2005). <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200523&stevilka=771>

Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (2006). Uradni list RS, št. 79/2006. <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200679&stevilka=3449>.

http://www.demise.si/~blaz/razvajenost_narcisoidnost.htm

http://www.uradzadrobe.gov.si/doc_docs/publikacija_droge_.pdf, 2008: 27 (17.6.2008)

<http://www.ess.gov.si/slo/Dejavnost/statisticnipodatki/kazalci/strukturneznacilnostiregbp.htm>(17.6.2008)

<http://www.europa.eu.int/eures/userSatisfaction.do?method=vote&satisfaction=1> (17.6.2008)

http://www.ljubljana.si/si/mescani/zivljenjske_situacije/izobrazevanje/11825/podrobno.html (17.6.2008)

http://www.mszs.si/eurydice/pub/br_1999.htm (17.6.2008)

<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200523&stevilka=771>

<http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200679&stevilka=3449> (17.6.2008)

http://www.studentinfo.net/sismapa/skupina_doc/pef/knjiznica_datoteke/675535_predavanja___2004_2005___socialna_ranjivost_mladih.doc

http://www.lu-.si/?tip=vsebina&s_id=4&v_id=10&s_id2=10

http://www.mediacija.net/dokumenti/tanja_metelko_lisec_m_lisec_vzpostavlanje_programa_socialnega_treninga.doc

<http://www.zrsz.si/slo/dejavnost/NovinarskoSredisce/NovinarskeKonference/OSMurskaSobot a/31-01-08/31-01-08.htm>

http://www.soulj.si/novo/index.php?option=com_content&task=view&id=126&Itemid=120

<http://www.slovenijajutri.gov.si/fileadmin/urednik/dokumenti/zr.pdf>

<http://www.guidance-europe.org/country/SLOVENIA/teme/trg/fras6>

http://www.kanalmladih.com/v3_default.asp?l1=1&l2=1&l3=0&l4=0&vec=nasveti&id=113

http://www.lu-.si/?tip=vsebina&s_id=4&v_id=10&s_id2=10

9 POVZETEK

Diplomsko delo je raziskava o mladih, ki so izpadli iz formalnega izobraževalnega programa. V teoretičnem delu je opisan položaj mladih in problematika mladih v Sloveniji. V nadaljevanju je opisan izobraževalni sistem in prenova izobraževalnega sistema v Sloveniji. Mladi, ki so izpadli iz šolanja, osip ter možnosti, ki jih imajo mladostniki, ko izpadejo iz šolanja, so opisani v zadnjem poglavju diplome.

V empiričnem delu diplomske naloge sem opisala življenje mladostnikov v času rednega šolanja, v času obiskovanja produkcijske šole ter življenje mladostnikov po končani produkcijski šoli. Za raziskavo sem se odločila, ker me je zanimalo življenje mladih po končani produkcijski šoli. Želela sem ugotoviti, kaj se je spremenilo v življenju mladostnikov zaradi obiskovanja produkcijske šole.

Mladostniki, ki so izpadli iz šole iz različnih razlogov in se vključili v produkcijsko šolo, so dobili dober temelj za nadaljnjo pot v izobraževalni in poklicni karieri. Mladostniki so imeli v času rednega šolanja slabe odnose s profesorji. Manjkala jim je dobra izkušnja s profesorji in sošolci, ki pa so jo pridobili v produkcijski šoli. Mladostniki po izpadu iz rednega šolanja niso imeli volje do učenja, po končani produkcijski šoli pa so jo pridobili.

Vsak človek je edinstvena oseba in menim, da lahko mladostnikom, ki so izpadli iz šole pomagamo najti razloge in jih v sodelovanju z njimi odpraviti ter skupaj z njimi ustvarjati pot, ki vodi do učnega uspeha in tako do njih ohraniti spoštovanje.

10 DODATEK

Kodiranje intervjujev

PRILOGA 1

Drugi intervju: oseba B

B Zap.št.	<u>izjava</u>	Kode
B1a	<u>Ko smo šli s sošolci na kavo</u>	kava - druženje s sošolci - druženje - POZITIVNI VIDIKI ŠOLE
B1b	<u>druženje s sošolci</u>	druženje s sošolci – druženje - POZITIVNI VIDIK ŠOLE
B2a	<u>Ta moja bolezen, psihoza</u>	psihoza – psihična bolezen - bolezen - TEŽAVE V ŠOLI
B2b	<u>Izguba stika z resničnostjo</u>	posledice - psihična bolezen - bolezen - TEŽAVE V ŠOLI
B2c	<u>Med poukom se nisem mogel skoncentrirati. Težko mi je bilo v šolo hoditi, ker sm se tko počutu</u>	pomanjkanje koncentracije – posledice - psihična bolezen - bolezen – TEŽAVE V ŠOLI
B2d	<u>Ne vem, slabo mi je bilo.</u>	slabost - fizična bolezen- TEŽAVE V ŠOLI
B3	<u>Odnosi s profesorji so bli dobri</u>	dobri odnosi - ODNOS DO PROFESORJEV - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
B4	<u>Profesorji so se do mene obnašali tko kot do vsakega drugega sošolca</u>	enakovreden odnos – ODNOS PROFESORJEV DO MLADOSTNIKA - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
B5	<u>Zdej nazadnje mi je šlo ful dobr. Če kdo kej ni razumel, sm mu pomagal</u>	pomoč – dober odnos – ODNOS S SOŠOLCI – ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA

B6a	<u>V drugem letniku mi ni šlo tok dobr.</u>	slab odnos – ODNOSI S SOŠOLCI – ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
B6b	<u>V tretjem mi je pa šlo ok</u>	dober odnos – ODNOSI S SOŠOLCI – ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
B7	<u>Moj odnos do profesorjev je bil spoštljiv, zafrkaval jih nisem</u>	spoštovanje – dobri odnosi – ODNOS DO PROFESORJEV – ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
B8a	<u>Odnos do sošolcev sm mel na začetku leta uredu</u>	na začetku - dober odnos – ODNOSI S SOŠOLCI – ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
B8b	<u>Na koncu leta se mi je slabšal, začel sm se umikat.</u>	na koncu – slab odnos – ODNOS S SOŠOLCI – ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
B8c	<u>Postopoma se mi je razvijala bolezen. Mogoče sm preveč pričakoval</u>	bolezen – razlog – slab odnos - ODNOSI S SOŠOLCI – ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
B9	<u>nihče mi ni pomagal</u>	samostojnost – brez pomoči - POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH
B10a	<u>Boks</u>	boks - športne dejavnosti - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
B10b	<u>Karate</u>	karate - športne dejavnosti - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
B10c	<u>Fitnes</u>	fitnes - športne dejavnosti - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
B11	<u>Večina mojih prijatlov se ukvarja s pijačo – alkoholom. Ne maram jih.</u>	pitje alkohola - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
B12a	<u>Eni na boks hodijo</u>	boks - športne dejavnosti – IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
B12b	<u>In bodibilding</u>	bodibilding - športne dejavnosti – IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV

B13	<u>Ne učim se toliko kot bi se mogel.</u> <u>Moral bi se učiti. Prelagam.</u> <u>Večinoma o šoli premišljuje. Rad</u> <u>se učim. Ko padem noter, mi je ok.</u> <u>Rad imam matematiko, geografijo</u> <u>in špedicijo</u>	zavedanje o premalo učenja - šolanje - RAZMIŠLJANJE V ČASU ŠOLANJA
B14	<u>Ta stari sam težijo, naj se učim</u> <u>Pogruntal sm, da hočejo sam dobr</u>	siljenje staršev k učenju - OVIRE DOMA
B15	<u>Zaradi bolezni</u>	bolezen - RAZLOG OPUSTITVE ŠOLANJA
B16	<u>Z vsemi sm se ful dobr razumel</u>	dobri odnosi – ODNOSI S SOŠOLCI - ODNOSI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
B17	<u>Dobr sm se šteku s Kristjanom</u>	pozitivna naravnost do ene osebe - ODNOSI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
B18	<u>Z mentorji sm se dobr šteku</u>	dobri odnosi - ODNOS Z MENTORJI- ODNOSI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
B19	<u>Starši so gledali pozitivno na to, da</u> <u>hodim v produkcijsko šolo</u>	pozitivna naravnost – ODNOS STARŠEV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
B20	<u>pozitivno so sprejeli</u>	pozitivna naravnost - ODNOS VRSTNIKOV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
B21a	<u>Kuhanje,</u>	kuhanje - gospodinjska opravila - spretnosti in veščine – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
B21b	<u>šivanje</u>	šivanje - gospodinjska opravila - spretnosti in veščine – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
B22	<u>Delati na računalniku</u>	znanje računalništva - splošna izobrazba – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI

B23	<u>Postal sm bolj samozavesten</u>	pridobitev samozavesti – osebne pridobitve – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
B24	<u>Postal sm odločen</u>	pridobitev odločnosti – osebne pridobitve – pozitivni vidiki -- PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
B25a	<u>Boks</u>	boks - športne dejavnosti – DEJAVNOST, S KATERO SE UKVARJA
B25b	<u>Fitnes</u>	fitnes - športne dejavnosti - DEJAVNOST S KATERO SE UKVARJA
B26a	<u>Družina,</u>	družina - SEDANJE VREDNOTE
B26b	<u>Prijatli</u>	prijatli – SEDANJE VREDNOTE
B26c	<u>Trenutno šola</u>	šola – SEDANJE VREDNOTE
B27	<u>Pozitivno</u>	pozitivni vidiki - VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA ŽIVLJENJE
B28	<u>dost sm pridobil samozavesti</u>	pridobitev samozavesti - pozitivni vidiki VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA ŽIVLJENJE
B29	<u>Naučil sm se delat z ljudmi</u>	znanje za delo z ljudmi – pozitivni vidiki - VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA ŽIVLJENJE
B30	<u>nekak sm se uravnovesu</u>	pridobitev ravnovesja - pozitivni vidiki VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA ŽIVLJENJE

PRILOGA 2

Tretji intervju: Oseba:C

Zap. št. izjave	Izjava	Kode
C1	<u>druženje s sošolci</u>	druženje s sošolci - druženje – POZITIVNI VIDIK ŠOLE
C2	<u>ni mi bila všeč vzvišenost nekaterih prfoksov</u>	vzvišenost – neprimeren odnos profesorjev - TEŽAVE V ŠOLI
C3	<u>ni mi bila všeč nezrelost do šole, preveč sm se zabavala</u>	lastna nezrelost – TEŽAVE V ŠOLI
C4	<u>če so se oni uredu do mene obnašali sm jim enako vračala</u>	zrcaljenje odnosov - ODNOS DO PROFESORJEV - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
C5a	<u>če mi je bil kak antipatičen se nisem obremenjevala z njim.</u>	do nekaterih- brezbriznost - ODNOS DO SOŠOLCEV - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
C5b	<u>Tisti, ki so bli ok, simpatični sm se dobr razumela</u>	z nekaterimi – dober odnos - DNOS DO SOŠOLCEV - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
C6a	<u>staršev ni bilo doma in mi niso mogli pomagat.</u>	brez pomoči staršev - brez pomoči - POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH
C6b	<u>sama sm si na začetku pomagala</u>	samostojnost - POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH
C7	<u>ena prfoksa mi je dost pomagala glede šole</u>	pomoč profesorice - POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH
C8	<u>nič posebnega, nisem imela časa, ni se mi dal takrat</u>	pomanjkanje časa za posebne dejavnosti - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
C9	<u>nekateri s športom</u>	športne dejavnosti – IZVENŠOLSKE

		DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
C9b	<u>ena je igrala kitaro</u>	kitara - glasbene dejavnosti - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
C10	<u>da se bom mogla enkrat zresnt glede šole, glede vsega</u>	učenje - resnost - šolanje –RAZMIŠLJANJE V ČASU ŠOLANJA
C11a	<u>najbolj so me motili prepiri</u>	prepiri – OVIRE DOMA
C11b	<u>niso mi zaupal nism jim mogla kej povedat težili so mi naj se učim</u>	siljenje staršev k učenju - OVIRE DOMA
C12	<u>mat je to predlagala, da naj delam po izpitih šolo</u>	predlog staršev – šolanje po izpitih - RAZLOG OPUSTITVE ŠOLANJA
C13	<u>kokr s kakšnmu, proti koncu so mi že najedal</u>	na koncu – slabi odnosi - ODNOSI S SOŠOLCI - ODNOSI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
C14	<u>bili so z besedami in tudi fizično vsiljivi</u>	verbalna in fizična vsiljivost –slabi odnosi - ODNOSI S SOŠOLCI - ODNOSI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
C15	<u>uredu</u>	dobri odnosi - ODNOSI Z MENTORJI - ODNOSI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
C16	<u>sami so mi to predlagal so že kr mal vsilil</u>	prisiljenost s strani staršev - ODNOS STARŠEV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
C17	<u>niso vedel kakšna šola je to</u>	neinformiranost - ODNOS VRSTNIKOV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
C18	<u>enim je blo vseen</u>	brezbrižnost - ODNOS VRSTNIKOV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
C19a	<u>šivanje,</u>	šivanje - gospodinjska opravila - spretnosti in veščine – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
C19b	<u>kuhanje, prej sploh nism znala kuhat</u>	kuhanje - gospodinjska opravila - spretnosti

		in veščine – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
C19c	<u>pospravljajanje</u>	pospravljajanje - gospodinjska opravila - spretnosti in veščine – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
C20	<u>bolj sm si pridobila samozavest to da se znam postavt zase glede fantov</u>	pridobitev samozavesti- osebnostne pridobitve - –pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
C21	<u>iščem počitniško delo</u>	iskanje zaposlitve - zaposlitev DEJAVNOST, S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
C22	<u>učim se za izpite</u>	učenje – šolanje - DEJAVNOST S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
C23	<u>sprehajam se</u>	sprehodi - DEJAVNOST S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
C24	<u>kolesarim</u>	kolesarjenje - športna dejavnost - DEJAVNOST S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
C25	<u>zdej, da končam šolo</u>	končati šolo – šola - SEDANJE VREDNOTE
C26	<u>da pridem do poklica</u>	pridobitev poklica – SEDANJE VREDNOTE
C27	<u>da sm bolj samozavestna</u>	pridobitev samozavesti – pozitivni vidiki VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA ŽIVLJENJE
C28	<u>večjo voljo imam do učenja</u>	večja volja do učenja – pozitivni vidiki VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA ŽIVLJENJE

PRILOGA 3

Četrty intervju: oseba D

D1	<u>Najbolj všeč mi je bila praksa.</u>	praksa – POZITIVNI VIDIK ŠOLE
D2	<u>Js sm bolj organizacijsko usmerjena. V četrtem letniku sem organizirala vse za ekskurzijo in potem smo šli, To mi je dvignilo samozavest.</u>	organiziranje ekskurzije – lastna aktivnost - POZITIVNI VIDIK ŠOLE
D3	<u>To, da so drugi okol čvekali, zato sem vedno sedela v prvi klopi.</u>	čvekanje sošolcev – neprimerno vedenje sošolcev - TEŽAVE V ŠOLI
D4	<u>Pa itak profesorji, ki niso marali nas, ki se pišemo na ič in vič.</u>	sovražnost do učencev druge nacionalne pripadnosti – neprimeren odnos profesorjev – TEŽAVE V ŠOLI
D5	<u>Z nobenim nisem mela probleme</u>	dobri odnosi - ODNOS DO PROFESORJEV - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
D6	<u>Imela sm sovražn odnos do profokse za Nemščino</u>	sovražnost do nekaterih - neprimeren odnos - ODNOS DO PROFESORJEV- ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
D7	<u>ker sm mela slabe ocene pr njej.</u>	slabe ocene – razlog – sovražnost - ODNOS DO PROFESORJEV - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
D8	<u>Zdej, po vsh teh letih vidim, da je v bistvu hotla, da se naučim.</u>	dober namen profesorice – uvid v odnose - ODNOS DO PROFESORJEV- ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
D9	<u>Takrat me je pa ful matral, mela sm tremo pr njej.</u>	trema – posledica – sovražnost - neprimeren odnos - ODNOS DO PROFESORJEV - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
D10a	<u>Ja, niso me tok marali,</u>	slab odnos - ODNOSI S SOŠOLCI -

		ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
D10b	<u>ker sm bila preveč resna,</u>	prevelika resnost – razlog – slabi odnosi - ODNOSI S SOŠOLCI - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
D11a	<u>Js sm na koncu že norela, ker so vsi hotli, da jim posodim nalogo</u>	izkoriščanje sošolcev - razlog - slabi odnosi - ODNOSI S SOŠOLCI - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
D11b	<u>Na koncu so vsi naredili letnik, js pa k sm se ful gnala, pa učila sm mela popravca iz Nemščine. Takrat mi je skor odpovedal.</u>	popravni izpit –razlog slab odnos – ODNOSI S SOŠOLCI - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
D12a	<u>Noben, k nebenmu nism dovolila.</u>	samostojnost – POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH
D12b	<u>Mat me je spraševala, rekla sm: kaj te briga ne me nič spraševati, ko bo kej novga ti bom že povedla</u>	odbijanje pomoči - razlog brez pomoči - – samostojnost – POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH
D13a	<u>Večino časa sm kuhala</u>	kuhanje – gospodinjska opravila IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
D13b	<u>tut šivala sm.</u>	šivanje – gospodinjska opravila IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
D14	<u>Hodila sm na tabore</u>	taborjenje – športne dejavnosti IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
D15	<u>Eni so se učili,</u>	učenje – IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
D16	<u>Drugi pa vn hodili</u>	žuranje – IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
D17	<u>Una, k sm se največ z njo družila se je ful učila, bila je najboljša na šoli</u>	intenzivno učenje – učenje - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV

D18	<u>o tem, da šolo končam</u>	uspešno končati - šolanje - RAZMIŠLJANJE V ČASU OBISKOVANJA SREDNJE ŠOLE
D19	<u>To, da fotra ni bilo doma, ker je bil v Nemčiji</u>	odsotnost očeta - zaposlenost - OVIRE DOMA
D20	<u>Z mamom in sestrom smo bile v finančni stiski.</u>	finančna stiska - OVIRE DOMA
D21	<u>Po prihodu iz Srbije se nisem mogla vpisati na nobeno šolo.</u>	nezmožnost vpisa v šolo - RAZLOG OPUSTITVE ŠOLANJA
D22	<u>Svetovalna delavka je moji mami predlagala, naj se vpišem za eno leto v produkcijsko šolo.</u>	predlog svetovalne delavke - INFORMACIJA O VPISU V PRODUKCIJSKO ŠOLO
D23	<u>Nisem znala še dobro slovenščine, zato je prihajalo do nesporazumov.</u>	— neznanje slovenščine - razlog - na začetku - slabi odnosi - ODNOSI S SOŠOLCI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
D24	<u>Kul smo se meli. Js sm bla punca za vse.</u>	dobri odnosi - ODNOSI S SOŠOLCI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
D25	<u>Ena punca mi je skozi govorila »nesiki«, to mi je šlo ful na živce.</u>	negativna naravnost do ene osebe - ODNOSI S SOŠOLCI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
D26	<u>Z vsimi sm se dobro štekala</u>	dobri odnosi - ODNOSI Z MENTORJI
D27	<u>Mir so imeli.</u>	Pozitivna naravnost - ODNOS STARŠEV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
D28	<u>Mat je bila zadovoljna.</u>	pozitivna naravnost mame - pozitivna naravnost - ODNOS STARŠEV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLANJA
D29	<u>Pa vsake toke sm izdelke prinesla domov.</u>	kreativnost - razlog - pozitivna naravnost mame - pozitivna naravnost - ODNOS STARŠEV DO

		OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLANJA
D30	<u>Pa izkušnje sm si pridobila.</u>	pridobitev izkušenj – razlog – pozitivna naravnost mame— pozitivna naravnost - ODNOS STARŠEV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLANJA
D31	<u>Niso vedl, da hodim v produkcijsko.</u>	neinformiranost – ODNOS VRSTNIKOV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
D32	<u>Izdelovanje fotografij</u>	fotografiranje – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
D33	<u>Računovodstvo</u>	računovodstvo – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
D34a	<u>Kuhat.</u>	kuhanje – gospodinjska opravila – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
D34b	<u>šivat</u>	šivanje – Gospodinjska opravila – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
D35	<u>Samozavest</u>	pridobitev samozavesti - osebne pridobitve – pozitivni vidiki PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
D36	<u>Tak učljiv tip sm, čeprav nism znala na začetku na računalniku</u>	znanje računalništva – splošna izobrazba – pozitivni vidiki PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
D37a	<u>kuham.</u>	kuhanje – gospodinjska opravila – DEJAVNOST S KATERO SE MLADOSTNIK UKVARJA
D37b	<u>šivam</u>	šivanje – gospodinjska opravila - DEJAVNOST S KATERO SE MLADOSTNIK UKVARJA

D38	<u>delam v prodajalni</u>	v prodajalni – zaposlitev – DEJAVNOST, S KATERO SE MLADOSTNIK UKVARJA
D39a	<u>rišem na steklo</u>	risanje na steklo – likovna dejavnost – DEJAVNOST, S KATERO SE MLADOSTNIK UKVARJA
D39b	<u>čestitke delam</u>	izdelovanje čestitk- likovna dejavnost -
D39c	<u>Zavijam darila</u>	zavijanje daril – aranžerska dejavnost – DEJAVNOST S KATERO SE MLADOSTNIK UKVARJA
D40	<u>Imeti čiste račune v življenju</u>	mirno življenje – SEDANJE VREDNOTE
D41	<u>Js sm ful hvaležna za tisto leto v Produkcijski,</u>	pozitiven vidik – VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA SEDANJE ŽIVLJENJE
D42	<u>Ker sm bla spodbujena za vsako dobro delo</u>	spodbuda – razlog - pozitiven vidik – VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA SEDANJE ŽIVLJENJE
D43	<u>Zame je blo to leto odločilno.</u>	-odločilno leto – razlog - pozitiven vidik- VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA SEDANJE ŽIVLJENJE

PRILOGA 5

Peti intervju: oseba E

E1	<u>Najbolj zadovoljna, srečna sm bila po pouku, ko smo se družili pred šolo.</u>	po pouku - druženje s sošolci - druženje - POZITIVNI VIDIKI ŠOLE
E2a	<u>Nism bila sprejeta od svojih vrstnikov.</u>	zavračanje - neprimerno vedenje sošolcev - TEŽAVE V ŠOLI
E2b	<u>norca so se delali iz mene,</u>	zmerjanje - verbalno nasilje - neprimerno vedenje sošolcev - TEŽAVE V ŠOLI
E2c	<u>drugačna sm bila,</u>	drugačnost – razlog - verbalno nasilje - neprimerno vedenje sošolcev TEŽAVE V ŠOLI
E2d	<u>druge stvari so me zanimale.</u>	drugačni interesi - – razlog - verbalno nasilje - neprimerno vedenje sošolcev - TEŽAVE V ŠOLI
E3	<u>zelo uredu, niso bili problem.</u>	dober odnos - ODNOS DO PROFESORJEV - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
E4	<u>tisti, ki so bili izven Ljubljane, niso bili sprejeti od tistih, ki so bili iz Ljubljane.</u>	zavračanje sošolcev iz ruralnega okolja - razlog - slab odnos – ODNOS S SOŠOLCI - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
E5	<u>Niso me maral ne vem, a zato, ker sm nosila očala</u>	sovražnost sošolcev- razlog - slab odnos – ODNOS S SOŠOLCI - ODNOSI V ČASU REDNEGA ŠOLANJA
E6a	<u>V glavnem so me pustili samo zase</u>	samostojnost - POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH
E6b	<u>Ko so se težave začele – cveki, graje, sta oči in mami začela slediti.</u>	slabe ocene – razlog – pomoč staršev - POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH

E6c	<u>Dokler je blo ok sm bla brez nadzora</u>	dobre ocene – razlog - brez pomoči - POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH
E7a	<u>V glavnem tečaj angleščine.</u>	učenje angleškega jezika - učenje – IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
E7b	<u>tu pa tam, tečaj slikarstva in</u>	slikanje - likovne dejavnosti - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
E7c	<u>kiparstva</u>	kiparstvo - likovne dejavnosti - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
E8a	<u>Športniki</u>	telovadba - športna dejavnost - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
E8b	<u>Fitnes</u>	fitnes - športna dejavnost - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
E8c	<u>Badminton</u>	badminton - športna dejavnost - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
E8d	<u>Biljard</u>	biljard - športna dejavnost - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
E9	<u>Žuranje</u>	žuranje - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
E10a	<u>Spraševala sm se kaj je z mano narobe da me ljudje ne vidijo ne slišijo</u>	o sebi - kriza identitete - RAZMIŠLJANJE V ČASU OBISKOVANJA OSNOVNE ŠOLE
E10b	<u>Včasih so mi šle misli, da sm neumna.</u>	lastni neosnovani očitki - kriza identitete - RAZMIŠLJANJE V ČASU OBISKOVANJA OSNOVNE ŠOLE
E10c	<u>Iskala sm vzroke, kaj je z mano narobe.</u>	iskanje vzrokov - kriza identitete - RAZMIŠLJANJE V ČASU OBISKOVANJA OSNOVNE ŠOLE
E11a	<u>Doma so bili zaposleni</u>	zaposlenost staršev - zaposlenost - OVIRE

		DOMA
E11b	<u>zlo mal komunikacije</u>	pomanjkanje komunikacije - komunikacija - OVIRE DOMA
E11c	<u>moja težava, nism znala povedat</u>	nespretnost pri komuniciranju - komunikacija - OVIRE DOMA
E11d	<u>Strah povedat za oceno, moje doživljanje</u>	slabe ocene - razlog - strah pred odprto komunikacijo – komunikacija - OVIRE DOMA
E12a	<u>nista znala prisluhnt</u>	nezmožnost prisluhniti - komunikacija - OVIRE DOMA
E12b	<u>takoj sta izbruhnila</u>	izbruhi staršev - komunikacija - OVIRE DOMA
E12c	<u>Včasih smo se zaletel v zid</u>	blokada v komunikaciji - komunikacija OVIRE DOMA
E13a	<u>V bistvu nism več hotla hodt na pouk</u>	sovražnost do pouka – šola - GLAVNI RAZLOG OPUSTITVE ŠOLANJA
E13b	<u>In sm ga tok časa špricala</u>	izostajanje od pouka – šola - GLAVNI RAZLOG OPUSTITVE ŠOLANJA
E13c	<u>Da so klicali očija in mami, da me izpišejo</u>	obvestilo staršem - izpis iz šole – šola - GLAVNI RAZLOG OPUSTITVE ŠOLANJA
E14	<u>Bila sm prva in edina 14 dni. Pol je pršla Romana. Ble sva supr tim. Z Romano sm bila skoz.</u>	pozitivna naravnost do ene osebe - ODNOSI S SOŠOLCI - ODNOSI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
E15	<u>Zlo uredi. Sprejemala sm vse drugačnosti. Nism imela nobenih težav z drugimi.</u>	dobri odnosi- ODNOSI S SOŠOLCI - ODNOSI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
E16	<u>Zlo uredi</u>	Dobri odnosi – ODNOSI Z MENTORJI - ODNOSI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
E17	<u>Člank je našel oči in me je spodbujal, da grem tja.</u>	očetova spodbuda- pozitivna naravnost – ODNOS STARŠEV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKI ŠOLE
E18	<u>Vsi so sprejeli kot neki pozitivnega</u>	pozitivna naravnost - ODNOS

	<u>Me ni noben zaničeval</u>	VRSTNIKOV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
E19	<u>Te k sm jim povedala jih zlo zanimal fotografiranje,</u>	zanimanje za fotografiranje - pozitivna naravnost - ODNOS VRSTNIKOV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
E20	<u>Fotografiranje To mi je bilo naj, naj</u>	najljubša pridobitev - fotografiranje - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
E21	<u>Izdelovanje vizitk, zloženke</u>	izdelovanje vizitk, zloženek - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
E22a	<u>Kuhanje, ki mi je bilo že znano Tud nove jedi sm se naučila kuhati</u>	kuhanje - gospodinjska opravila- spretnosti in veščine - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
E22b	<u>šivanje okrasnih blazin,5 do kikle, ki jo mam še zdej</u>	šivanje - gospodinjske opravila - spretnosti in veščine - - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
E23	<u>Samozavest</u>	pridobitev samozavesti – osebnostne pridobitve – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
E24	<u>sitotisk</u>	oblikovanje in sitotisk - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
E25	<u>Začela sm razmišljati o sebi</u>	pridobitev samokritičnosti – osebnostne pridobitve – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
E26	<u>mela sm manj rada računalniški program</u>	računalništvo – negativni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
E27	<u>Malo manj prostega časa imam</u>	pomanjkanje prostega časa – DEJAVNOST, S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
E28	<u>Še vedno pa fotografiram</u>	fotografiranje – DEJAVNOST, S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
E29	<u>Rada kuham, to je nekaj čemur sledim</u>	kuhanje - gospodinjske opravila – DEJAVNOST, S KATERO SE

		MLADOSTNICA UKVARJA
E30	<u>Inštruiram veliko</u>	inštruiranje – DEJAVNOST, S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
E31	<u>To je moj vir zaslužka</u>	- vir zaslužka - inštruiranje DEJAVNOST S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
E32	<u>Vizažistka sem</u>	ličenje – DEJAVNOST, S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
E33	<u>Branje</u>	branje – DEJAVNOST, S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
E34	<u>Meditiranje na pozitivnih mislih iz knjige, s prijateljicami</u>	meditiranje - DEJAVNOST S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
E35	<u>Eno leto je bilo najboljše leto mojega šolanja in mojega življenja do zdj</u>	pozitivni vidiki - VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE SEDANJE ŽIVLJENJE
E36	<u>Uvidla sem, da z mano ni nič narobe</u> <u>Družba je pač taka, ene sprejema,</u> <u>druge ne.</u>	pozitivna naravnost so same sebe - VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE SEDANJE ŽIVLJENJE
E37	<u>Met dobre odnose z ljudmi</u>	dobri odnosi - SEDANJE VREDNOTE
E38	<u>Ljubezen do moje sestre</u>	sestra -dobri odnosi - SEDANJE VREDNOTE

PRILOGA 6

Šesti intervju: Oseba F

F1	<u>Zelo mi je bilo všeč oblikovanje s cvetjem.</u>	aranžiranje - praksa - POZITIVNI VIDIKI ŠOLE
F2	<u>Za šolo sem se namreč odločila, ker me veselita ustvarjalnost, delo na prostem</u>	ustvarjalno delo na prostem - POZITIVNI VIDIKI ŠOLE
F3	<u>Najraje sem hodila na umetnost in</u>	umetnost - šolski predmet - POZITIVNI VIDIKI ŠOLE
F4	<u>prakso, kjer smo delali šopke, aranžmaje, venčke, zasaditev korit ali lončnic ter veliko drugih reči, ki sem se jih naučila.</u>	aranžiranje - praksa - POZITIVNI VIDIKI ŠOLE
F5	<u>Na šoli me je najbolj motilo to, da nismo smeli biti obuti in,</u>	prepoved obutve - TEŽAVE V ŠOLI
F6	<u>da nekateri profesorji niso predavali tako kot bi mogli oz., da bi snov bolj jasno predavali</u>	nejasno predavanje profesorjev - TEŽAVE V ŠOLI
F7	<u>Moj odnos do profesorjev je bil različen, če me je na primer učil profesor, ki predava zanimivo, snov, pa je nezanimiva sm ostala pozorna med uro</u>	zrcaljenje odnosov - neprimeren odnos ODNOS DO PROFESORJEV
F8	<u>v nasprotnem primeru sem spala, si.,</u>	spanje - neprimeren odnos - ODNOS DO PROFESORJEV
F9	<u>klepetala</u>	klepetanje - neprimeren odnos - ODNOS DO PROFESORJEV
F10	<u>dopisovala</u>	dopisovanje - neprimeren odnos - ODNOS

		DO PROFESORJEV
F11	<u>poslušala glasbo (na walkmanu)..itd</u>	poslušanje glasbe – neprimeren odnos - ODNOS DO PROFESORJEV
F12	<u>po produkcijski šoli se je moj odnos zelo izboljšal, skoraj bi lahko rekla, da sem postala poslušna, vzorna in » pridna učenka.</u>	dobri odnosi –ODNOSI Z MENOTRJI - ODNOSI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F13	<u>Moj odnos do sošolcev je bil od prvega do tretjega letnika nesprejemljiv do nekaterih učencev, s katerimi se nisem razumela saj sem jih zafrkavala, se norčevala iz njih, skratka vse kar se ne sme.</u>	norčevanje - verbalno nasilje – slab odnos - ODNOS S SOŠOLCI
F14	<u>S tistimi, ki sem se razumela nisem imela problemov.</u>	z nekaterimi - dober odnos - ODNOS S SOŠOLCI
F15a	<u>Moje šolanje je ves časa spremljala mama Mojca. Ker pa mama uči v šoli, se je očetu zdelo, da se ni potrebno vključevati v moje šolanje oz. obveznosti. No, kot sem povedala mi je v večini pomagala, v osnovni šoli bolj kot srednji, saj sem bila v srednji šoli v Celju v internatu.</u>	pomoč mame - POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH
F15b	<u>Oče me skoraj nikoli ni vprašal kako mi gre, če mi kaj pomaga...itd. To me je seveda zelo prizadelo, saj naj bi ti pri šolanju pomagala oba starša.</u>	prizadetost - posledica- brezbržnost očeta - POMOČ PRI ŠOLSKIH OBVEZNOSTIH

F16a	<u>Moje izvenšolske dejavnosti so bile različne. V osnovni šoli sem se veliko ukvarjala s športom, trenirala sem plavanje.</u>	plavanje - športne dejavnosti - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
F16b	<u>nogomet</u>	nogomet - Športne dejavnosti - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
F16c	<u>in košarko,</u>	košarka - Športne dejavnosti - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
F16d	<u>V srednji šoli sem prosti čas preživela s prijatelji na igrišču.</u>	preživljanje časa s prijatelji na igrišču - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
F17	<u>ali v kakšni gostilni, kjer smo ga s frendi pil</u>	pitje alkohola - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
F16e	<u>na rolarjih ob Savinji(reka) in v parku,</u>	rolanje - Športne dejavnosti - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI MLADOSTNIKA
F18	<u>Moji prijatelji so se ukvarjali s športom tako kot jaz v osnovni šoli.</u>	športne dejavnosti - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
F19	<u>V srednji šoli pa so se kot jaz ukvarjali s žuranjem,</u>	žuranje - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
F20	<u>pitjem alkohola</u>	pitje alkohola - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
F21	<u>in kajenjem trave.</u>	kajenje trave - IZVENŠOLSKE DEJAVNOSTI PRIJATELJEV
F22a	<u>Ko sem bila v osnovni šoli sem razmišljala kako bo v srednji šoli, saj</u>	o šolanju- prihodnost - razmišljanje v času obiskovanja osnovne šole - RAZMIŠLJANJE V ČASU ŠOLANJA

F22b	<u>kakšno bo moje življenje</u>	o življenju - prihodnost - razmišljanje v času obiskovanja osnovne šole - RAZMIŠLJANJE V ČASU ŠOLANJA
F23c	<u>sem bila prava športnica in sem veliko časa preživela zunaj na igrišču.</u>	o športu - prihodnost - razmišljanje mladostnice v času obiskovanja osnovne šole - RAZMIŠLJANJE V ČASU ŠOLANJA
F24a	<u>V srednji šoli pa sem razmišljala samo o zabavi</u>	o zabavi – razmišljanje mladostnice v času obiskovanja srednje šole - RAZMIŠLJANJE V ČASU ŠOLANJA
F24b	<u>in o tem, kako je dobro, če te za nič ne skrbi.</u>	brezbrižnost - razmišljanje mladostnice v času obiskovanja srednje šole - RAZMIŠLJANJE V ČASU ŠOLANJA
F25	<u>No tako sem razmišljala včasih, sedaj je moj pogled na svet mnogo drugačen.</u>	drugače - razmišljanje mladostnice eno leto po obiskovanju produkcijske šole-
F26a	<u>Glavna ovira doma je bila seveda prepoved, v katerem koli smislu</u>	prepovedi - OVIRE DOMA
F26b	<u>Če sem hotela ven, pa mi mama ni pustila je bilo to zame nedopustno in sem po domač povedan » popizdila« .</u>	prepoved izhodov od doma – prepovedi - OVIRE DOMA
F27	<u>Velik problem pa je bil tudi trava, ki sem jo kadila dolgo časa. Mama mi je kupovala testerje in, če je pokazalo pozitivno nisem dobila denarja za cel teden (to so bili mamini ukrepi).</u>	kajenje trave - razlog - kaznovanje v primeru napak - OVIRE DOMA
F28	<u>Zgodilo pa se je tudi da sem zaradi trave letela iz bajte.(to pa je dolga zgodba).</u>	vržena iz hiše – posledica - kaznovanje v primeru napak -OVIRE DOMA
F29a	<u>Glavni razlog je težko opredelit saj so bile okoliščine takšne, da je bilo povsem neznosno</u>	neznosne okoliščine doma - GLAVNI RAZLOG OPUSTITVE ŠOLANJA

F29b	<u>Mama se je ločevala in kmalu za tem sem dobila še mlajšo sestrico</u>	ločitev staršev - razlog – neznosne okoliščine doma - GLAVNI RAZLOG OPUSTITVE ŠOLANJA
F29c	<u>Tisto leto, ko sem zaključila tretji letnik, sem vedela, da šolanja tam ne bom nadaljevala, saj je bil name hud pritisk in nisem vedela kaj naj storim.</u>	hudi pritiski - razlog – neznosne okoliščine doma - GLAVNI RAZLOG OPUSTITVE ŠOLANJA
F30	<u>Nisem vedela tudi, da je mama pisala v produkcijsko (za vpis) in sem se počutila obupano, poraženo in sem mislila, da je ta šola »bad« sploh nisem vedela kakšna šola je, dokler nisem prišla do nje., da bom tisto leto pri njih.</u>	na 'prisilo mame' - INFORMACIJA O VPISU V PRODUKCIJSKO ŠOLO
F31a	<u>Odnos med mano in ostalimi mulci je bil dober</u>	z nekaterimi - dobri odnosi - ODNOSI S SOŠOLCI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F31b	<u>kot tudi slab.</u>	z nekaterimi- slabi odnosi - ODNOSI S SOŠOLCI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F32	<u>Menim, da se je moj odnos v zadnjih mesecih produkcijski zelo izboljšal in tudi bolj sproščeno sem govorila z ostalimi</u>	na koncu - dober odnos- ODNOSI S SOŠOLCI V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F33	<u>Tako, da moram reči, da so mi ljudje, ki delajo v produkcijski dali vedeti, da lahko vsako stvar v življenju narediš sam, da pa se lahko obrneš tudi na ljudi, da ti pomagajo najti pravo, boljšo in bolj trdno pot do cilja, ki si si ga zastavil, moraš biti tudi odločen in pogumen.</u>	pridobitev odločnosti – osebostne pridobitve - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F34	<u>Na to, da sem v produkcijski šoli je</u>	pozitivna naravnost mame - pozitivna

	<u>mama gledala pozitivno...</u>	naravnost - ODNOS STARŠEV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKI ŠOLE
F35	<u>Za očeta sploh ne vem kaj je menil, ker o tem nisva nikoli govorila</u>	neinformiranost glede očeta - ODNOS STARŠEV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKI ŠOLE
F36	<u>V glavnem mama je bila na vse zadovoljna, da sem prišla k njim, kasneje pa sem bila tudi jaz, saj so me naučili veliko stvari, ki jih lahko v življenju krasno in koristno uporabim</u>	zadovoljstvo mame - pozitivna naravnost mame – pozitivna naravnost ODNOS STARŠEV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKI ŠOLE
F37	<u>Lahko pa samo povem, da sošolci v srednji šoli niso vedeli za to,</u>	neinformiranost - ODNOS VRSTNIKOV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
F38	<u>vedeli pa so moji prijatelji. Menili so, da naj me ne bo strah in da bo še vse dobro.</u>	pozitivna naravnost prijateljev- ODNOS VRSTNIKOV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
F39	<u>Tudi sami niso vedeli kaj naj bi produkcijska šola bila, zato sem jim poročala, ko sem prišla domov.</u>	neinformiranost - ODNOS VRSTNIKOV DO OBISKOVANJA PRODUKCIJSKE ŠOLE
F40	<u>V produkcijski šoli sem se naučila veliko stvari., hodili na razne izlete (sami smo izbirali, kam bomo šli na izlet) itd., in organizirati razne izlete..</u>	organiziranje izletov - organiziranje – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F41a	<u>kuhali razna kosila. Sedaj znam odlično kuhati</u>	kuhanje - gospodinjska opravila - spretnosti in veščine - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F41b	<u>šivali oblačila (sešila sem si dvoje hlače in blazinico)</u>	šivanje - gospodinjska opravila - spretnosti in veščine - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F42	<u>Tiskali smo na majice,</u>	tiskanje majic - oblikovanje in sitotisk - spretnosti in veščine - pozitivni vidiki -

		PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F43	<u>Fotografiranje</u>	fotografiranje - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F44	<u>izdelovali vizitke, , izdelovali razne okraske, izdelovali črno - bele slike (mojo so dali v okvir), izdelovali voščilnice slikati,</u>	likovne dejavnosti - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F45	<u>računali,</u>	računovodstvo - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F46	<u>spoznavali nove računalniške programe,</u>	znanje računalništva splošna izobrazba - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F47	<u>postala sem tudi bolj samozavestna</u>	pridobitev samozavesti - osebne pridobitve - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F48	<u>in odločna,</u>	pridobitev odločnosti - osebne pridobitve - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F49	<u>poskušam razumeti vsakega</u>	razumevanje - znanje za delo z ljudmi - pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F50	<u>in sem pripravljena pomagati, če me kdo prosi za nasvet, uslugo ali kakršno koli drugo pomoč</u>	solidarnost - znanje za delo z ljudmi – pozitivni vidiki - PRIDOBITVE V PRODUKCIJSKI ŠOLI
F51	<u>Sedaj obiskujem Višjo vrtnarsko šolo, in sicer Inženir Hortikulture.</u>	šolanje – DEJAVNOST,S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
F52	<u>Na žalost se ne treniram nobenega športa, saj imam veliko dela za šolo.</u>	učenje- šolanje - DEJAVNOST S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
F53	<u>Delam preko študentskega servisa</u>	- preko študentskega servisa- zaposlitev - DEJAVNOST S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA

F54	<u>Vzamem pa si čas za prijatelje</u>	preživljanje časa s prijatelji – DEJAVNOST, S KATERO SE MLADOSTNICA UKVARJA
F55	<u>V življenju mi je najbolj pomembno to, da imam z ljudmi, ki me obkrožajo dobre odnose,.</u>	dobri odnosi - SEDANJE VREDNOTE
F56a	<u>saj lahko le tako v družinskem krogu in s prijatelji rešujemo težave, si pomagamo in svetujemo drug drugemu</u>	družina - SEDANJE VREDNOTE
F56b	<u>Zelo rada se družim s prijatelji in se za njih tudi večkrat žrtvujem (mama pravi, da bi za prijatelje naredila vse).</u>	prijatelji -SEDANJE VREDNOTE
F57	<u>Nadaljevati v tej smeri šolanja</u>	nadaljevanje šolanja – šola - SEDANJE VREDNOTE
F58	<u>kasneje pa si poiskati dobro službo.</u>	zaposlitev - SEDANJE VREDNOTE
F59	<u>Moj glavni cilj sedanjem življenju pa je tudi uspešno zaključiti faks, Vem, da je v življenje polno ovir in preprek, in da včasih rabiš spodbudo, podporo ter motivacijo, da ti uspe.</u>	diplomiranje – šola - SEDANJE VREDNOTE
F60	<u>Najbolj se zahvaljujem svoji mami Mojci, saj je bila z mano v dobrem in v slabem, in tudi ko sem mislila, da mi dela krivico, sem spoznala, da je hotela zame le najboljše.</u>	spoštovanje mame - SEDANJE VREDNOTE
F61	<u>Moje življenje se je precej spremenilo, saj sem začela delati doma kot je treba (pospravljati, kuhati, pomagati mami pri raznih opravilih)</u>	- pomoč mami pri gospodinjskih opravilih opravljanje gospodinjskih opravil –pozitivni vidiki - VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA SEDANJE ŽIVLJENJE
F62	<u>in seveda postala sem bolj samostojna,</u>	samostojnost - pozitivni vidiki - VPLIV

	<u>saj sem včasih za vsako stvar prosila mamo.</u>	PRODUKCIJSKE ŠOLE NA SEDANJE ŽIVLJENJE
F63	<u>Dobra ocena v šoli ali pohvala staršev ne pride sama na plan, zato to se moraš potruditi. Jaz sem se to naučila in še se bom trudila, da bo moje življenje lepše, boljše in v dobrih odnosih z drugimi.</u>	večja volja do šolanja - pozitivni vidiki - VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA SEDANJE ŽIVLJENJE
F64	<u>Rada bi se zahvalila vsem mentorjem v PŠ, da so me sprejeli in mi odprli vrata v šolo življenja, da sem se lahko naučila mnogo več, kot sem pričakovala.</u>	pozitivni vidiki -VPLIV PRODUKCIJSKE ŠOLE NA SEDANJE ŽIVLJENJE

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana JULIJANA NAGODE, prvič vpisana na Fakulteto za socialno delo v študijskem letu 2002/2003, kot izredna študentka, izjavljam, da sem diplomsko delo z naslovom MLADI, KI SO IZPADLI IZ ŠOLE (Produkcijška šola – Mladinski dom Jarše) napisala samostojno, s korektnim navajanjem virov in ob pomoči mentorja.

Datum: 4.8. 2008

Podpis: